

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNO PRAVOBRANILSTVO
L J U B L J A N A

SKUPNO LETNO POROČILO
O DELU DRŽAVNEGA PRAVOBRANILSTVA

V LETU 2003

Ljubljana, maj 2004

K A Z A L O

I. PRAVNA UREDITEV	4
II. ORGANIZIRANOST DRŽAVNEGA PRAVOBRANILSTVA.....	4
III. OBSEG DELA.....	5
IV. VSEBINA DELA	6
IV/1. PRAVDNI POSTOPKI.....	6
IV/1.1. PREDHODNI POSTOPKI	8
a. 14. člen Zakona o Državnem pravobranilstvu	8
b. XXXII. poglavje Zakona o kazenskem postopku	9
c. XVII. poglavje Zakona o prekrških.....	10
IV/1.2. ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZARADI NEPRAVILNEGA DELA DRŽAVNIH ORGANOV.....	11
IV/1.3. ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZARADI NAPAKE DRŽAVNEGA ORGANA.....	16
IV/1.4. DELOVNI IN SOCIALNI SPORI.....	20
a) delovni spori	20
b) socialni spori	21
IV/1.5. ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI NA PODLAGI 72. ČLENA ZAKONA O DENACIONALIZACIJI	22
IV/1.6. IZPODBIJANJE PRAVNIH DEJANJ	23
IV/1.7. LASTNINSKI SPORI.....	23
IV/1.8. OSTALA PRAVNA PODROČJA	24
IV/1.9. SODELOVANJE DRŽAVNEGA PRAVOBRANILSTVA V POSTOPKIH MEDIACIJE PRED OKROŽNIM SODIŠČEM V LJUBLJANI.....	26
IV/2. POSTOPKI PO ZAKONU O IZVRŠBI IN ZAVAROVANJU.....	27
IV/2.1. ZAVAROVANJE TERJATEV Z VKNJIŽBO ZASTAVNE PRAVICE	27
IV/2.2. IZVRŠBE Z RUBEŽEM IN PRODAJO NEPREMIČNIN.....	28
IV/2.3. IZVRŠBE NA RUBEŽ PLAČE, DRUGIH PREJEMKOV, SREDSTEV NA BANČNIH RAČUNIH, VREDNOSTNIH PAPIRJEV, KAPITALSKIH VLOŽKOV IN PREMIČNIH PREDMETOV	30

IV/3. STEČAJNI POSTOPKI IN POSTOPKI PRISILNE PORAVNAVE	32
IV/4. NEPRAVDNI POSTOPKI.....	35
IV/5. POSTOPKI PO ZAKONU O DENACIONALIZACIJI	40
IV/6. POSTOPKI PO ZAKONU O IZVRŠEVANJU KAZENSKIH SANKCIJ	43
IV/7. POSTOPKI PO ZAKONU O UPRAVNEM SPORU	45
IV/8. PRAVNA MNENJA (VPISNIK M1 IN M2).....	47
IV/9. PRITOŽBE ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO PRED EVROPSKIM SODIŠČEM ZA ČLOVEKOVE PRAVICE.....	48
V. IZOBRAŽEVANJE	51
VI. SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI.....	53
VII. PRILOGE	60

I. PRAVNA UREDITEV

Organizacijo, delo in pristojnosti Državnega pravobranilstva ureja Zakon o državnem pravobranilstvu (Uradni list RS, št. 20/97). Državno pravobranilstvo je zastopnik Republike Slovenije in drugih subjektov, določenih z Zakonom o državnem pravobranilstvu pred domačimi, tujimi in mednarodnimi sodišči. Subjektom, katere zastopa, tudi pravno svetuje.

Državno pravobranilstvo opravlja tudi druge naloge, ki jih določajo posebni zakoni, in sicer:

- Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 116/03 – uradno prečiščeno besedilo);
- Zakon o prekrških (Uradni list SRS, št. 25/83, 36/83 – popr., 42/85, 2/86 – popr., 47/87, 5/90 ter Uradni list št. 10/91, 13/93, 66/93, 35/97, 73/97 – odločba US, 87/97, 73/98, 31/00 in 24/01);
- Zakon o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 18/96, 87/97, 35/98 – odločba US, 82/98, 91/98, 108/99, 37/01 – odločba US in 97/01);
- Zakon o denacionalizaciji (Uradni list RS, št. 27/91 – I, 56/92 – odločba US, 13/93 – odločba US, 31/93, 24/95 – odločba US, 20/97 – odločba US, 23/97 – odločba US, 65/98, 76/98 – odločba US in 66/00);
- Zakon o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/99, 70/00 in 52/02);
- Zakon o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 50/97, 65/97-popr. in 70/00);
- Zakon o ugotavljanju vzajemnosti (Uradni list RS, št. 9/99);
- Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 72/93, 6/94 – odločba US, 45/94 – odločba US, 57/94, 14/95, 20/95 – odločba US, 63/95 – obvezna razlaga, 9/96 – odločba US, 44/96 – odločba US, 26/97, 70/97, 10/98, 74/98, 59/99 – odločba US, 70/00 in 51/02);
- Zakon o brezplačni pravni pomoči (Uradni list RS, št. 48/01);
- Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja (Uradni list RS, št. 14/03 – uradno prečiščeno besedilo);
- Zakon o vračanju vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje (Uradni list RS, št. 58/02 in 55/03).

II. ORGANIZIRANOST DRŽAVNEGA PRAVOBRANILSTVA

Državno pravobranilstvo opravlja naloge iz svoje pristojnosti na sedežu in na zunanjih oddelkih.

Sedež Državnega pravobranilstva je v Ljubljani, zunanji oddelki pa so v Celju, Kopru, Kranju, Mariboru, Murski Soboti, Novi Gorici, Novem mestu in na Ptujju.

Na podlagi Zakona o državnem pravobranilstvu je minister za pravosodje izdal dve odredbi, in sicer Odredbo o določitvi števila mest državnih pravobranilcev in pomočnikov, na podlagi katere ima Državno pravobranilstvo 34 državnih pravobranilcev in 17 pomočnikov državnega pravobranilca, ter Odredbo o določitvi števila sekretarjev, višjih strokovnih sodelavcev, strokovnih sodelavcev, upravno-

tehničnega ter drugega osebja Državnega pravobranilstva, na podlagi katere ima Državno pravobranilstvo sekretarja, 17 višjih strokovnih sodelavcev, pet strokovnih sodelavcev ter 81 upravnotehničnih ter drugih delavcev. Z uveljavitvijo Zakona o javnih uslužbencih (Ur. list RS, št. 56/02, 110/02 ZDT-B) je dne 28. 6. 2003 postala podlaga za zaposlovanje vseh javnih uslužbencev sistemizacija delovnih mest, ki temelji na sprejetem kadrovskem načrtu.

Dne 31. 12. 2003 je bila struktura zaposlenih na Državnem pravobranilstvu naslednja:

Generalni državni pravobranilec	1
Državni pravobranilci	32
Pomočniki državnega pravobranilca	17
Generalni sekretar	1
Višji strokovni in strokovni sodelavci	6
Ostali javni uslužbenci	51
SKUPAJ:	108

Število zaposlenih je v letu 2003 v primerjavi z letom 2002 ostalo nespremenjeno. Zasedena oz. v postopku razpisa so vsa sistemizirana delovna mesta. Za zagotovitev tekočega in uspešnega dela je potrebna kadrovska okrepitev, kot izhaja iz sistemizacije za leto 2004.

Velik pripad zadev iz pristojnosti Evropskega sodišča za človekove pravice in predvsem širitev jurisdikcije Evropske unije na Republiko Slovenijo in s tem podvrženost Republike Slovenije odločitvam Sodišča Evropskih skupnosti in Komisije Evropskih skupnosti zahtevata tudi ustrezno povečanje števila funkcionarjev – vrhunskih strokovnjakov.

III. OBSEG DELA

Državno pravobranilstvo je v letu 2003 obravnavalo skupno 58.374 zadev, od česar odpade na pripad novih zadev 21.749 zadev, nerešenih zadev na koncu leta pa je bilo 31.991.

Pripad novih zadev je bil nekoliko večji (za 4,48%) kot leto prej, število nerešenih zadev pa se je zmanjšalo (za 12,65 %). Obseg dela (število zadev v delu) v letu 2003 je bil torej v primerjavi z letom 2002 približno enak.

Skupna vrednost obravnavanih zadev dosega 950.158.725.229,04 SIT, pri čemer tudi v letu 2003 za veliko nezaključenih denacionalizacijskih zadev in zadev zaplemb premoženja, vrednostni podatki niso obstajali oz. se v nekaterih zadevah niso dopolnjevali.

Sedežno pravobranilstvo je obravnavalo 20.878 zadev, kar predstavlja 35,76 % vseh zadev. Številčni podatki o obsegu dela in o nerešenih zadevah konec leta 2003 za celotno Državno pravobranilstvo in po posameznih zunanjih oddelkih oziroma sedežu so podrobneje razdelani v prilogah.

IV. VSEBINA DELA

Državno pravobranilstvo zastopa Republiko Slovenijo na vseh pravnih področjih, opravlja svetovalno funkcijo in deluje po posebnih zakonih kot stranka. V nadaljevanju poročila je prikazana vsebina dela po posameznih področjih.

IV/1. PRAVDNI POSTOPKI

V obravnavanem obdobju je bilo število vseh prejetih pravnih zadev v primerjavi z letom 2002 večje za 17,94 %. Državno pravobranilstvo je prejelo v delo 2.123 zadev, v letu 2002 pa 1.800 zadev. Poročilo zajema 2.000 zadev, ki se vodijo v P vpisniku, 110 zadev, ki se vodijo v PK vpisniku in 13 zadev, ki se vodijo v PP vpisniku. V PK in PP vpisnik se vpisujejo odškodninski zahtevki v predhodnem postopku po Zakonu o kazenskem postopku in Zakonu o prekrških ter so predmet obravnave pod točko IV/1.1.

Med novo prejetimi zadevami v P vpisniku v 610 zadevah nastopa Republika Slovenija kot tožeča stranka oziroma so bile Državnemu pravobranilstvu odstopljene zadeve za vložitev tožbe (skupna vrednost zahtevkov države znaša 1.013.195.073,12 SIT), v 1116 zadevah pa nastopa Republika Slovenija kot tožena stranka (vrednost zahtevkov v teh zadevah znaša 67.190.200.901,98 SIT). Nadaljnjih 274 zadev v skupni vrednosti zahtevkov 46.965.979.778,28 SIT se nanaša na predhodni postopek po 14. členu Zakona o državnem pravobranilstvu. Med zadevami, v katerih nastopa Republika Slovenija kot tožena stranka, so zajeti tudi postopki zoper Republiko Slovenijo, ki se vodijo pred Evropskim sodiščem za človekove pravice. Te zadeve podrobneje opredeljujem v točki IV/9.

Na povečano število pripadlih zadev je med drugim vplivalo 100 zadev, ki jih je prejelo Državno pravobranilstvo od Ministrstva za finance, ker je Republika Slovenija postala pravni naslednik Agencije Republike Slovenije za plačilni promet, 89 novo prispelih zadev iz Evropskega sodišča za človekove pravice ter 148 tožb zaradi izpodbijanja pravnih dejanj, ki so bile za Republiko Slovenijo vložene zoper stečajnega dolžnika Mebles IMS d.o.o.- v stečaju.

Do manjšega povečanja pripada novih zadev je prišlo v zadevah, v katerih Republika Slovenija nastopa kot tožeča stranka (za 15,10%).

V zadevah, v katerih je Republika Slovenija tožena pred sodišči, se je pripad povečal za 32,23 %, od tega v zadevah pred Evropskim sodiščem za človekove pravice za 456%.

Pripad se je zmanjšal le v predhodnih postopkih (za 2,49 %).

Struktura vrednosti zadev, ki jih je Državno pravobranilstvo imelo v delu, je naslednja:

- Vrednost zadev, v katerih nastopa Republika Slovenija kot tožeča stranka, znaša 29.157.763.707,07 SIT.
- Vrednost zadev, v katerih nastopa Republika Slovenija kot tožena stranka, zahtevkov po 14. členu Zakona o državnem pravobranilstvu ter zahtevkov na podlagi XXXII. poglavja ZKP in XVII. poglavja ZP, znaša 746.580.524.910,49 SIT. Med obravnavanimi zadevami po vrednosti še vedno izstopa tožba Aktive Avant I in ostalih pooblaščenih investicijskih družb proti Republiki Sloveniji v skupni vrednosti 319.380.563.666,00 SIT iz naslova nepokrite vrednosti državnega premoženja za izdane certifikate v postopku lastninjenja. Tožba je bila omenjena v poročilu za leto 1999. V letu 2003 je nekaj tožnikov umaknilo tožbe, sodišče sklepa o umiku še ni izdalo. Samo ena tožeča stranka, to je KS sklad 4 d.d. PID (prej Kompas sklad 4, PID d.d.), pa je specificirala tožbeni zahtevek zaradi izročitve premoženja, in sicer v višini 58,357.449,00 SIT v revalorizirani vrednosti.

V obravnavanem obdobju je bilo rešenih skupaj 3.400 zadev, od tega v predhodnih postopkih 464 zadev. V poprečju, pri čemer so upoštevane vse zadeve, ki so bile končane s sodno odločbo, je bila Republika Slovenija v pravnih postopkih s svojimi tožbenimi zahtevki uspešna v višini 62,17%, oškodovanci pa s svojimi zoper državo v višini 30,93 %. Pri odstotku uspešnosti niso bili upoštevani zavrnjeni zahtevki in vrednosti izvensodnih poravnav, ki so bile sklenjene v predhodnih postopkih. V tem primeru bi bil odstotek uspešnosti v korist Republike Slovenije še veliko ugodnejši.

Vrste rešitev po posameznih področjih obravnavam v nadaljevanju.

Državno pravobranilstvo ima 5.142 nerešenih zadev (predhodni postopki - 208 zadev, Republika Slovenija kot tožeča stranka - 1.314 zadev, Republika Slovenija kot tožena stranka – 3.620 zadev). Število vseh nerešenih zadev se je zmanjšalo za 19,90 %.

Med nerešenimi zadevami, v katerih je Republika Slovenija tožena stranka, prevladujejo naslednji odškodninski zahtevki:

- zaradi neizpolnitve različnih obveznosti (812 zadev v skupni vrednosti 457.513.224.423,59 SIT),
- zaradi poškodbe pri delu oziroma med služenjem vojaškega roka (509 zadev v skupni vrednosti 3.015.185.142,00 SIT),
- zaradi nepravilnega dela državnih organov (287 zadev v skupni vrednosti 94.587.704.145,00 SIT),

- zaradi nepravilnega dela sodišč in kršitev pravice do sojenja v razumnem roku (207 zadev v skupni vrednosti 9.291.719.501,00 SIT),
- zaradi neupravičenega odvzema prostosti (134 zadev v skupni vrednosti 3.534.080.557,00 SIT),
- zaradi poškodbe po policistu (102 zadevi v skupni vrednosti 944.098.533,00 SIT), ter
- zaradi nepravilnega izplačevanja plač in drugih nadomestil (242 zadev v skupni vrednosti 170.011.846,00 SIT).

IV/1.1. PREDHODNI POSTOPKI

V delovno področje Državnega pravobranilstva sodi tudi reševanje spornih razmerij pred uvedbo pravnega ali drugega postopka. Predhodni postopek je predpisan v 14. členu Zakona o državnem pravobranilstvu, v XXXII. poglavju Zakona o kazenskem postopku in v XVII. poglavju Zakona o prekrških.

a. 14. člen Zakona o državnem pravobranilstvu

Po določbah 14. člena Zakona o državnem pravobranilstvu (v nadaljevanju: ZDPra) mora tisti, ki ima namen začeti pravdni ali drug postopek proti subjektu, ki ga zastopa Državno pravobranilstvo, predhodno predlagati Državnemu pravobranilstvu, da se sporno razmerje reši pred uvedbo pravnega ali drugega postopka. Glede na sprejeto stališče sodišča, da predhodni postopek ni procesna predpostavka, ga tožeče stranke še vedno ne uporabljajo dovolj. V letu 2003 je Državno pravobranilstvo prejelo za 2,49 % manj zahtevkov za rešitev spornega razmerja kot v predhodnem letu (2003 – 274, 2002 - 281).

Vrednost vseh zahtevkov, prejetih v predhodnem postopku, je znašala 46.965.979.778,28 SIT. Prevladovali so zahtevki zaradi poškodb na delu in med služenjem vojaškega roka (61 zadev v skupni vrednosti 191.259.923,25 SIT), nepravilnega dela državnih organov (37 zadev v skupni vrednosti 41.149.498.413,47 SIT), nepravilnega dela sodišč (32 zadev v skupni vrednosti 3.060.770.268,21 SIT) ter neplačila različnih obveznosti (40 zadev v skupni vrednosti 754.131.777,78 SIT).

V 178 zadevah je Državno pravobranilstvo zahtevek zavrnilo zato, ker ni bil podan temelj zahtevka oziroma predlagatelj ni predložil dovolj dokazov za utemeljenost zahtevkov, v 25 zadevah je bila sklenjena izvensodna poravnava, v 26 zadevah je oškodovanec pohitel z vložitvijo tožbe, v 29 zadevah pa so bile zadeve zaključene na drug način, in sicer z odstopom drugemu zunanjemu oddelku, s potekom roka za odločitev oziroma z odstopom zadeve zavarovalnici, pri kateri je imel državni organ škodni primer zavarovan.

V zvezi z obravnavanimi zadevami velja omeniti sklenjeno izvensodno poravnavo glede odškodninskega zahtevka dveh dedinj, ki sta zahtevali odškodnino za pokojnim iranskim državljanom. Ta je na območju Republike Slovenije izgubil življenje ob poskusu ilegalnega vstopa v Republiko Slovenijo. Po daljših pogajanjih med pooblaščenim delavcem iranske ambasade na Dunaju in ob sodelovanju Ministrstva za zunanje zadeve, Ministrstva za notranje zadeve ter Zavarovalnice Triglav, je bila sklenjena izvensodna poravnava. Odškodnina je bila dogovorjena v višini 8.500.000,00 SIT. Ker kazenski postopek ni bil zaključen, je bila zadeva zahtevna zaradi preverjanja izjav, pooblastil, predvsem pa zaradi ugotavljanja upravičenca do odškodnine po iranskem pravu in katero pravo je potrebno upoštevati pri sklepanju poravnave.

Veliko število sklenjenih izvensodnih poravnav v predhodnem postopku, tako po številu zadev kakor tudi po vrednosti (v 25 zadevah so bile sklenjene izvensodne poravnave v skupnem znesku 32.933.018,95 SIT ali 41,6% zneska, ki so ga oškodovanci zahtevali -79.085.649,57 SIT), kaže na prizadevanje države, da se kar največ zahtevkov reši brez obremenjevanja sodišč.

Menim, da obravnava zahtevkov v predhodnem postopku prispeva k hitrejšemu reševanju sporov pred sodišči, saj se v predhodni obravnavi že razrešijo številna sporna vprašanja.

Državno pravobranilstvo je v letu 2003 zaključilo tudi 33 zadev, ki so se dejansko še reševale v predhodnem postopku, zahtevki pa so bili vloženi pred letom 2001. Zahtevki so se nanašali na različne pravne temelje, med Državnim pravobranilstvom in oškodovanci pa je obstajala korespondenca dalj časa kot je to običajno. V nobeni od teh zadev ni bila sklenjena izvensodna poravnava.

b. XXXII. poglavje Zakona o kazenskem postopku

Na podlagi določb XXXII. poglavja Zakona o kazenskem postopku Državno pravobranilstvo obravnava odškodninske zahtevke za povrnitev škode zaradi neupravičenih obsodb in neupravičenih odvzemov prostosti. Pred vložitvijo tožbe na povrnitev škode je obvezna vložitev zahtevka na Državno pravobranilstvo.

V letu 2003 je sedežno pravobranilstvo prejelo v delo 110 odškodninskih zahtevkov v skupni vrednosti 2.133.291.311,40 SIT, kar je v primerjavi s preteklim letom manj za 16,03 % (2003 – 110, 2002 - 131). Zmanjšanje števila zahtevkov je posledica upada odškodninskih zahtevkov neopravičeno obsojenih pred letom 1957. Rešenih zadev je bilo 165, kar je za 43,48% več kot v predhodnem letu. S sklenitvijo izvensodne poravnave je bilo zaključenih 86 zadev v vrednosti 270.814.449,59 SIT, ostali zahtevki pa so bili zavrženi, ker so bili neutemeljeni ali pa se oškodovanci niso strinjali z višino ponujene odškodnine (v 25 primerih).

Nerešenih zadev na koncu leta 2003 je bilo 60 v skupni vrednosti 1.016.365.415,10 SIT.

Postopki izvensodnega poravnavanja na podlagi XXXII. poglavja Zakona o kazenskem postopku so zelo uspešni, saj prvenstveno omogočijo oškodovancem, da realizirajo svoja upravičenja hitro in brez sodnih postopkov, zmanjšujejo pravdne stroške in ne nazadnje dajejo pozitivne finančne rezultate zavezancem, kar potrjuje podatek, da je bila v 86 sklenjenih poravnavaht zahtevana odškodnina 805.690.817,00 SIT, po sklenjenih poravnavaht pa so znašala izplačila 270.814.449,00 SIT (33,6%). Tudi ob sestavi tega poročila ugotavljam, da pomenijo takšne poravnave velik prispevek k razbremenitvi sodišč, saj so v zadevnih primerih sodni postopki zaradi zapletenega in obsežnega dokaznega postopka dolgotrajni in praviloma obremenjujejo sodišča vseh treh stopenj.

Ob reševanju teh zahtevkov je bilo ugotovljeno, da so v nekaterih postopkih obnove sodnih procesov, v katerih je bilo več soobtožencev, sodne odločbe postale pravnomočne, čeprav niso bile vročene vsem oškodovancem. Posledica tega je, da so nekateri obsojenci za oprostilne sodbe, ali za sklepe o umiku obtožnic, izvedeli šele po preteku treh let od pravnomočnosti odločb. Pri reševanju odškodninskih zahtevkov v takih primerih je Državno pravobranilstvo v predhodnem postopku ugovarjalo zastaranje in zato je prišlo do vložitve tožb. Sodišče doslej še ni zavzelo stališča do ugovora zastaranja v navedenih primerih.

c. XVII. poglavje Zakona o prekrških

Na podlagi določb XVII. poglavja Zakona o prekrških Državno pravobranilstvo obravnava odškodninske zahtevke na povrnitev škode zaradi neupravičenega kaznovanja, neupravičeno izrečenega vzgojnega ali varstvenega ukrepa, ali neutemeljeno vzete prostosti.

Pristojnost obravnavanja navedenih zadev je na Državno pravobranilstvo prešla z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o prekrških (Uradni list RS, št 31/00). V letu 2003 je bilo prejetih 13 novih zadev v skupni vrednosti 23.176.810,00 SIT. Pripad novih zadev je bil v primerjavi s preteklim obdobjem manjši za eno zadevo.

Oškodovanci, ki uveljavljajo škodo, povzročeno na podlagi Zakona o prekrških, največkrat zatrjujejo škodo, nastalo zaradi zasega predmetov, neustrezne hrambe le teh in zaradi prodaje zaseženih predmetov. Ugotavljanje zatrjevanih škod je največkrat povezano z izvajanjem dokaznih postopkov, kar ima za posledico daljše postopke (postavitev izvedencev oz. cenilcev), za izvajanje drugih spornih dokazov (npr. zaslihanje prič) pa Državno pravobranilstvo ni pristojno.

Rešenih je bilo 16 zadev, od tega dve s poravnavo. Oškodovancem, ki so zahtevali 7.563.600,00 SIT, je bila izplačana odškodnina v skupni vrednosti 2.839.416,00 SIT (37,5%).

Nerešenih zadev ob koncu leta 2003 je bilo deset, v skupni vrednosti 41.739.850,00 SIT.

Ugotovitve, da sklenjene poravnave prispevajo k razbremenitvi sodišč, veljajo tudi za naštete odškodninske zahtevke.

IV/1.2. ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZARADI NEPRAVILNEGA DELA DRŽAVNIH ORGANOV

Odškodninske zahtevke proti državi zaradi nepravilnega dela upravnih in pravosodnih organov (temelji na 26. členu Ustave) izpostavljam zaradi visokega porasta števila zadev, njihove občutljivosti, visokih škod in odškodnin. Ti postopki so dolgotrajni in pogosto vezani na pravnomočno končane upravne postopke, zato ni mogoče z gotovostjo trditi, kakšen bo končni uspeh teh zahtevkov. Ne nazadnje je višina zatrjevanega škode odvisna tudi od izračuna, ki ga opravi sodni izvedenci.

V letu 2003 prejete zadeve zaradi nepravilnega dela upravnih organov in sodišč predstavljajo 90,13% povečanje v primerjavi s pripadom v letu 2002 (2003 - 289, 2002 - 152).

V novih odškodninskih tožbah in zahtevkih zaradi zatrjevanega nepravilnega dela upravnih organov tožniki zatrjujejo predvsem naslednje nepravilnosti:

- Protipravne fizične posege policistov, ki imajo za posledice fizične poškodbe in so najpogosteje posledica pomanjkljivega poznavanja pravil in postopkov ter pogosto neustrezne presoje okoliščin (Primer: V 31 zadevah oškodovanci tožijo oziroma uveljavljajo odškodninski zahtevek v skupnem znesku 179.123.901,00 SIT).
- Izdajanje oporečnih potnih listov (Primer: Fizična oseba toži na plačilo odškodnine zaradi izdaje potnega lista z napako - dvojno zaščitno folijo, kar je imelo za posledico, da so policisti tuje države potnika zavrnili na meji).
- Nepravilno ravnanje državnega organa v zvezi s kršitvijo pravic zasebnosti posameznika ter varstva osebnih podatkov (Primeri: Fizični osebi tožita na plačilo skupaj 79.906.328,00 SIT zaradi nepravilnosti v zvezi s pridobitvijo državljanstva; osem zahtevkov fizičnih oseb v skupni vrednosti 463.084.742,00 SIT na plačilo škode zaradi izbrisa iz registra stalnega prebivališča).
- Nepravilno delo upravnih organov in inšpekcijskih služb v zvezi z vodenjem in odločanjem v različnih upravnih postopkih (Primeri: Občina toži na plačilo odškodnine v višini 1.157.059,00 SIT in zatrjuje protipravno ravnanje uslužbencev davčnega organa, ker terjatve iz naslova nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča niso prijavi v stečajnem postopku nad zavezancem; fizična oseba toži na plačilo premoženjske in nepremoženjske škode v skupni višini 3.000.000,00 SIT zaradi protipravnega ravnanja policistov in carinskega organa v postopku o carinskem prekršku in v zvezi zasegom osebnega avtomobila; samostojni podjetnik toži na plačilo odškodnine za premoženjsko škodo v višini 55.078.800,00 SIT zaradi izgubljenega dobička, neplačila nadomestila za izplačila delavcev ter duševne bolečine, vse zaradi nepravilne

odmere davka od dohodkov iz dejavnosti; fizična oseba zahteva plačilo odškodnine za škodo, ki naj bi jo njegovi časti in dobrem imenu povzročila policija, ker je objavila začetnici njegovega imena in priimka ob sumu storitve kaznivega dejanja; pravna oseba zahteva plačilo 1.806.811,00 SIT, ker je carinski organ odvzeto blago prodal kot pokvarljivo blago, čeprav je šlo za nepokvarljivo blago in bi ga zato moral oškodovancu vrniti v naravi in ne v obliki prejete kupnine; fizična oseba toži na plačilo 1.500.000,00 SIT zaradi nepravilnega postopanja davčnega urada, ker je, kljub temu, da je pri davčnem organu že v letu 1998 odjavil obrtno dejavnost, še naprej prejemal odločbe o davčni obveznosti in bil predlagan v postopek sodniku za prekrške; štiri gospodarske družbe in ena fizična oseba tožijo na plačilo skupnega zneska 106.674.980,14 SIT zaradi nepravilnega ravnanja Agencije za plačilni promet, saj je nezakonito realizirala akceptni nalog v korist ene izmed toženih strank v vrednosti 3.773.806,10 SIT, pri tem pa so njeni delavci ravnali malomarno, ko niso preverjali upravičenosti za podpis nalogov, ki so jih za gospodarsko družbo podpisovale osebe, ki za tovrstno ravnanje niso bile pooblaščenice, zaradi česar je prihajalo do neupravičenih dvigov sredstev in nakazil iz žiro računa gospodarske družbe v znesku 16.752.637,00 SIT; ker je Agencija za plačilni promet brez pravilne, zakonite in izvršljive listine blokirala denarna sredstva gospodarske družbe na njenem žiro računu do višine 12.632.796,00 SIT, s čimer ji je nastala škoda v višini 43.824.600,00 SIT; ker naj bi Agencija za plačilni promet povzročila gospodarski družbi škodo v višini 5.248.937,04 SIT s tem, da je iz tekočih prilivov tožeče stranke pokrila njen dolg do prvotožene stranke, kljub temu, da je bila obveščena o uvedbi postopka prisilne poravnave ter s tem spravila prvotoženo stranko v privilegiran položaj; gospodarska družba toži na plačilo 37.075.000,00 SIT zaradi izgubljenega dobička ob prenehanju opravljanja dejavnosti, ki ji je nastala zaradi odpovedi dveh pogodb o poslovnem sodelovanju, vse to pa zaradi nezakonitega dela tržne inšpektorice, ki je izdala odločbo o prepovedi opravljanja dejavnosti, odločba pa je bila po drugostopenjskem organu odpravljena in zadeva vrnjena prvostopnemu organu v ponovno reševanje; sedem fizičnih oseb zahteva, ena pa toži na plačilo skupnega zneska 16.994.478,44 SIT zaradi nepravilnega dela Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v zvezi z odločbami Veterinarske inšpekcije, s katerimi je bila za nedoločen čas prepovedana oddaja mleka; fizična oseba toži na plačilo odškodnine 2.215.340,00 SIT, ker je urbanistična inšpekcija neupravičeno odstranila objekt; fizični osebi v zvezi z zgrajeno nadomestno hišo s tožbo zahtevata izgradnjo dostopne ceste ter plačilo odškodnine v višini 1.999.990,00 SIT; gospodarska družba s tožbo zahteva odškodnino 1.112.200.000,00 SIT, ker je zaradi nepravilne in nezakonite odločbe o zavrnitvi izdaje soglasja k nameravanemu prevzemu gospodarske družbe prevzem uspel šele leto dni kasneje, zaradi česar ji je nastala premoženjska škoda v višini 1.112.200.000,00 SIT; občina s tožbo zahteva plačilo odškodnine 125.250.033,08 SIT, ker koncesijska pogodba za izkoriščanje energetskega potenciala na reki ni bila sklenjena v zakonsko predpisanem roku, protipravna opustitev pa je tožeči stranki povzročila izpad dohodka v višini pripadajočega dela koncesnina; gospodarska družba zahteva 500.000.000,00 SIT odškodnine za škodo, ki naj bi jo povzročili državni organi z nepravilnim delom v postopku izdaje dovoljenja za predelavo odpadkov s premičnimi napravami in v postopku izdaje lokacijskega dovoljenja za spremembo namembnosti obstoječih objektov; gospodarska družba zahteva plačilo 40.000.000.000,00 SIT odškodnine, ker državni organ v upravnem postopku ni izdal koncesije za pridobitev frekvence za mobilno telefonijo.

- Nepravilno delo v postopkih o prekrških (Primeri: Fizična oseba toži na plačilo odškodnine 1.165.000,00 SIT, ker naj bi bil preizkus alkoholiziranosti s strani delavcev tožene stranke izveden nezakonito; fizična oseba toži na plačilo odškodnine 2.594.511,10 SIT iz naslova povzročene ji materialne in nematerialne škode zaradi nepravilne obsodbe v postopku zaradi prekrška.
- Nepravilno delo v postopkih glede odmere davka in drugih obveznosti (Primeri: Fizična oseba toži na vračilo davka v višini 4.598.238,00 SIT s pp, ker naj bi bil davek nepravilno obračunan; gospodarska družba toži na

vrnitev 763.022,00 SIT preveč plačane takse za obremenjevanje okolja; fizična oseba toži na plačilo odškodnine v višini 212.241,00 SIT za škodo, ki ji jo je povzročil davčni organ v postopku odmere prispevkov za socialno varnost).

- Odločanje v »nerazumno dolgem« roku (Primeri: Gospodarska družba zahteva odškodnino v višini 451.289.434,00 SIT s pp, ker Ministrstvo za promet ni v primernem roku rešilo njene pritožbe zoper odločbo, s katero ji je Obrtna gospodarska zbornica zavrnila zahtevek za dodelitev dovolilnic za vožnjo s tovornjaki po državah Evropske unije; fizična oseba toži na plačilo odškodnine v višini 10.000.000,00 SIT zaradi nerazumno dolgega odločanja v postopku za pridobitev državljanstva, ker so organi ministrstva potrebovali pet let, da so ugotovili državljanstvo upravičenca, nato pa skoraj dve leti, da so izdali odločbo in zaradi takega ravnanja upravnega organa naj bi tožniku nastala škoda; fizična oseba toži na plačilo odškodnine 3,048.747,00 SIT in očita Republiki Sloveniji dolg tek postopka reševanja njegove prošnje za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije; fizična oseba toži na plačilo odškodnine v znesku 35.000.000,00 SIT, ker upravni organ ni v primernem roku odločil o njenem zahtevku v denacionalizacijskem postopku).

V novih odškodninskih tožbah in zahtevkih zaradi zatrjevanega nepravilnega dela sodišča tožniki zatrjujejo predvsem naslednje nepravilnosti:

- Nepravilno delo zemljiške knjige (Primeri: Fizična oseba zahteva plačilo 3.985.569,11 SIT za škodo, ki ji je nastala po tem, ko je kupila nepremičnino na podlagi zemljiškoknjžnega izpiska, ki ga je ponaredila delavka sodišča; fizična oseba toži na plačilo odškodnine 6.358.000,00 SIT zaradi protipravnega dela zemljiške knjige, ki naj pri vpisu lastninske pravice ne bi upoštevala vrstnega reda).
- Nepravilno delo sodišča v izvršilnem postopku (Primeri: Gospodarska družba toži na plačilo 629.756,45 SIT, ker je bil zasežen denar na račun upnika nakazan eno leto po izterjavi, zaradi česar je bil tožeči stranki na podlagi istega sklepa o izvršbi zarubljen in odtegnjen še znesek iz naslova zamudnih obresti do dneva plačila; fizična oseba s tožbo zahteva odškodnino v višini 1,706.000,00 SIT za škodo, ki naj bi jo utrpel zaradi nezakonitega dela izvršitelja: škodo naj bi izvršitelj tožniku povzročil s tem, ko v postopku prodaje zarubljenega stroja - tožnik je kupnino plačal - ni aktivno sodeloval v fazi prevzema stroja in je bil zaradi upiranja dolžnika tožniku prevzem stroja onemogočen; gospodarska družba toži na plačilo 630.301,89 SIT za škodo, ker bi ji naj bila nezakonito zarubljena sredstva; fizična oseba toži, da mu je zaradi nepravilno in protipravno izvršene javne dražbe nastala škoda v višini 1.799.999,00 SIT).
- Nepravilno delo sodišča v stečajnem postopku (Primeri: Gospodarski družbi in fizična oseba s tožbo uveljavljajo odškodnino v višini 298.876.145,00 SIT z zakonitimi zamudnimi obrestmi zaradi protipravnega ravnanja organov stečajnega postopka: zatrjujejo, da jim je bilo onemogočeno razpolaganje s svojo nepremičnino v pravnem prometu, ker stečajni senat sklepa o začetku stečajnega postopka ni dostavil pristojni zemljiški knjigi; v dveh zadevah pravna oseba in fizična oseba tožita na plačilo odškodnine v skupnem znesku 2.679.451.518,50 SIT, ker naj bi jima nastala škoda zaradi nepravilnega ravnanja stečajnega upravitelja in sodišča v stečajnem postopku).
- Nepravilno delo sodišča v kazenskem postopku (Primeri: Fizična oseba zahteva plačilo 458.984,00 SIT za škodo nastalo zaradi nepravilne hrambe zaseženega osebnega avtomobila; fizična oseba s tožbo zahteva

plačilo odškodnine v višini 3.800.000,00 SIT za škodo, ki naj bi jo utrpela zaradi nezakonitega dela državnega tožilstva in okrajnega sodnika, ker sta tolmačila pravno normo drugače kakor pritožbeno sodišče. Odškodnino zahteva tudi zaradi dolgotrajnega kazenskega postopka).

- Nepravilno delo sodišča v pravnem postopku (Primeri: Fizična oseba s tožbo zahteva odškodnino v višini 6,447.536,40 SIT, ker naj bi sodišče v postopku zaradi odpovedi stanovanjskega razmerja in plačila stanarine nepravilno zavrglo predlog za obnovo postopka; fizična oseba zahteva plačilo 1,991.746,00 SIT, ker naj bi sodišče protipravno dosodilo obresti za nepremoženjsko škodo; fizična oseba toži na plačilo 2,284.503,00 SIT, ker mu sodišči nista izplačali že s pravnomočnim sklepom odmerjeno izvedenino).
- Sojenje v »nerazumno« dolgem roku (Primeri: Fizična oseba s tožbo zahteva plačilo odškodnine 114.085,90 SIT premoženjske škode zaradi sojenja brez nepotrebne odlašanja v kazenskem postopku: znesek predstavlja stroške zastopanja oškodovanca v kazenski zadevi, ki je zastarala in jih je moral pooblaščenemu odvetniku poravnati sam; fizična oseba s tožbo uveljavlja plačilo odškodnine 1,100.000,00 SIT s pp, ker sodišči prve in druge stopnje v razumnem roku nista odločili o pravnih stroških: pritožbeno sodišče je odločilo o stroških v osmih mesecih, ko je prejelo zadevo od prvostopnega sodišča; fizična oseba zahteva plačilo 15,000.000,00 SIT zaradi nerazumno dolgega trajanja kazenskega postopka, saj je od vložitve zahteve za preiskavo do sklepa o uvedbi preiskave preteklo dve leti in štiri mesece, zastoji so bili tudi po vložitvi obtožnice, tako, da je celotni postopek trajal sedem let).

Iz pregleda v letu 2003 pravnomočno zaključenih sporov iz naslova nepravilnega dela upravnih organov in sodišč povzemam:

V 38 zadevah so sodišča zavrnila oziroma zavrgla tožbene zahtevke na plačilo odškodnine v skupni vrednosti 2.077.580.811,00 SIT zaradi odškodninske odgovornosti države za nepravilno ravnanje policistov, nepravilno delo sodišč, davčnih in drugih organov ter za neupravičen odvzem blaga v carinskem postopku. V štirih zadevah je bilo razsojeno, da so policisti v postopkih uradnega poslovanja ravnali v mejah zakonskih pooblastil, od tega je bilo v eni zadevi razsojeno, da je bila uporaba orožja zakonita in pravilna. V šestih zadevah je bilo razsojeno, da sodišče v postopkih ni nepravilno postopalo, v dveh zadevah pa je sodišče tožbo zavrglo. V 15 zadevah sodišče ni ugotovilo protipravnega ravnanja državnih organov pri opravljanju preiskave poslovnih prostorov, obnovitvenih cestnih del, odvzemu predmetov in blaga v carinskem postopku, izvedbi postopka davčne izvršbe, omogočanju izrabe dopusta (ni bil izpolnjen pogoj za izplačilo odškodnine za neizrabljen dopust) in normativnem urejanju plačilnega prometa. V slednji zadevi je sodišče poudarilo, da se vprašanje, ali je zakonodajalec presešel normalen obseg normiranja, ne rešuje v okviru odškodninskih sporov pred rednimi sodišči, pač pa s pravnimi sredstvi pred Ustavnim sodiščem. Tožeča stranka je sama izbrala banko s katero je sklenila pogodbo o deponiranju denarnih sredstev in v sferi njene lastne izbire je prišlo do okoliščin, v katerih mora uveljavljati vrnitev deponiranih sredstev po pravilih stečajnega postopka. V štirih zadevah glede zatrjevanje izgube pravice do lastniškega certifikata, nepravilnega odločanja o sprejetju v državljanstvo Republike Slovenije, nepravilnosti v postopku imenovanja za notarja in ali je bila tožnica v rednem delovnem ali pogodbenem razmerju, vzročna zveza med nedopustnim ravnanjem in nastalo škodo ni bila podana oziroma ni bila dokazana. Tako je sodišče v

zadevi glede nepravilnega odločanja o sprejetju v državljanstvo poudarilo, da bi moralo biti za obstoj protipravnosti v postopku odločanja in vodenja postopkov ravnanje državnega organa obarvano z zlorabo pravice odločanja, neenakim obravnavanjem enakovrstnih položajev, zlorabo diskrecijske pravice ali arbitrarnostjo, česar pa v obravnavanem postopku tožeča stranka ni dokazala. V dveh zadevah je sodišče tožbo zavrglo, ker ena zadeva ni sodila v sodno pristojnost, v drugi pa je bilo o isti stvari že enkrat odločeno. V štirih zadevah je sodišče razsodilo, da v prvi zadevi sodišče ni kršilo pravice tožnika do sojenja v razumnem roku, v drugi zadevi ni bilo počasnega odločanja upravnega organa, v tretji zadevi ni bilo nepravilnosti v postopku za prekršek, v četrti zadevi pa je bil davek pravilno obračunan.

V 14 zadevah so tožniki na podlagi strokovnega in izčrpnega pravnega stališča Republike Slovenije umaknili tožbene zahteve v skupnem znesku 23.218.762,00 SIT.

V 27 zadevah je sodišče delno ugodilo tožbenim zahtevkom v skupni vrednosti 22.986.783,00 SIT, od vtoževanih 111.595.112,00 SIT (20,60 %).

V petih zadevah je bila Republika Slovenija obsojena na plačilo odškodnine v skupnem znesku 9.318.522,00 SIT (32% - tožbeni zahtevki so namreč znašali skupaj 28.700.000,00 SIT), ker so policisti ob prekoračitvi pooblastil poškodovali tožnike. Od teh je v eni zadevi prišlo do poškodb, ker je pri aretaciji prišlo do zmete v osebah ob sočasno hudih poškodbah tožnikov, v eni zadevi pa je sodišče ugotovilo, da je tožnik prispeval k nastanku škode v višini 35%.

Država je morala v dveh zadevah plačati odškodnino 1.023.244,00 SIT (tožnika sta s tožbama v celoti uspela), in sicer je bil zahtevek v višini 15.344,00 SIT pripoznan, ker je sodišče pri izračunu stroškov naredilo napako, znesek 1.007.900,00 SIT pa, ker je delavka v zemljiški knjigi s ponarejanjem vpisov fizični osebi povzročila škodo.

V 16 zadevah je bila Republika Slovenija obsojena na plačilo odškodnine v skupnem znesku 10.831.017,00 SIT (15,09 % - tožbeni zahtevki so namreč znašali skupaj 71.759.868,00 SIT), pri čemer sta bila zahtevka v dveh zadevah v skupnem znesku 66.340,00 SIT pripoznana v celoti, saj je Agencija za plačilni promet zneska pomotoma zarubila iz osebnega računa stečajnega upravitelja namesto iz sredstev stečajnega dolžnika. V ostalih zadevah je bila država obsojena na plačilo, ker tožnikom v treh zadevah niso bili vrnjeni zaseženi predmeti, čeprav je bil v eni zadevi kazenski postopek ustavljen, v dveh zadevah pa kazenski postopek sploh ni bil začel; v dveh zadevah, ker je zaradi nevestne hrambe na zaseženih vozilih nastala škoda; ker je Republiška uprava za javne prihodke izbrisala tožnikovo obratovalnico iz registra, čeprav je bila odločba upravnega organa odpravljen; ker je na osebnem vozilu nastala škoda, ko je tožnica zapeljala na novo narejen otok, ki ni bil označen s prometno signalizacijo; ker v štirih zadevah osebam, zoper katere so tekli disciplinski postopki in so bili ustavljeni, niso bili priznani in povrnjeni stroški zastopanja; ker je upravni organ neupravičeno prepovedal tožnici opravljati vozniški izpit; ker so bile v internem glasilu ministrstva

objavljene žaljive obdolžitve glede tožnikov; ker je morala pravna oseba zaradi rekonstrukcije ceste za obdobje enega meseca in pol zapreti trgovino, zaradi izpada prometa pa je pravni osebi nastala škoda; ker je fizična oseba izgubila zemljišče zaradi postavitve naprave za odvodnjavanje.

Republika Slovenija je bila obsojena na plačilo odškodnine (prisojeno 200.000,00 SIT ali 9,5% od vtoževanih 2.100.000,00 SIT), ker je sodišče zasebnemu tožilcu v kazenskem postopku kršilo pravico do sojenja v razumnem roku. V drugem primeru je bila Republika Slovenija obsojena na plačilo odškodnine v znesku 150.000,00 SIT (vtoževano 300.000,00 SIT), ker je bila tožnici v postopku o prekršku izrečena denarna kazen neupravičeno spremenjena v zaporno kazen.

V dveh zadevah je bila Republika Slovenija obsojena na plačilo odškodnine v znesku 1.464.000,00 SIT (19% zneska, ki sta ga tožnika vtoževala - 7.712.000,00 SIT), in sicer zaradi nepravilne evidence o prisotnosti tožnika na delu ter zaradi solidarne odgovornosti države za škodo, ko je učenec poškodoval sošolca.

V štirih zadevah je bila s tožniki sklenjena sodna oziroma izvensodna poravnava na plačilo skupnega zneska 12.850.000,00 SIT (39% tožbenih zahtevkov, ki so skupaj znašali 33.124.057,00 SIT), in sicer zaradi neustrezne zagotovitve varnosti policistu na delu; zaradi škode na tovornem vozilu, ki je bilo protipravno zaseženo in v neprimerni hrambi; zaradi grožnje podčastnika slovenske vojske s pištolo in ustrahovanja oškodovanca; zaradi nezakonite razrešitve s funkcije direktorja. V dveh zadevah je bila s tožnikoma sklenjena sodna poravnava brez določb o plačilu, saj se je v eni zadevi Republika Slovenija zavezala opravičiti tožniku v časniku in na nacionalni televiziji, v drugi zadevi pa sta pravdni stranki sklenili, da umakneta tožbo druga proti drugi.

Na podlagi podatkov iz pregleda pravnomočno zaključenih sporov iz naslova nepravilnega dela državnih organov v letu 2003 ocenjujem, da je bilo zastopanje Državnega pravobranilstva zelo uspešno, saj izhaja, da so tožniki s tožbami uspeli v poprečju le v višini 1,60%.

IV/1.3. ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZARADI NAPAKE DRŽAVNEGA ORGANA

Število tožb oziroma odškodninskih zahtevkov, s katerimi oškodovanci uveljavljajo odškodnino na podlagi objektivne odgovornosti države (brez njene krivdne odgovornosti), je bilo lani v primerjavi s predhodnim letom večje za 47,74 % (2003 – 328, 2002 – 222).

Med najpogostejšimi novimi zadevami so:

- Regresni zahtevki za plačano škodo nastalo med vojno v letu 1991 (Primer: Tuji gospodarski družbi sta pred sodiščem v Beogradu vložili proti Republiki Sloveniji in ostalim državam bivše Jugoslavije dve regresni tožbi za izplačano škodo v višini 277.842,85 DEM in 14.901.257,09 USD. Gre za škodo, ki je nastala ob raketnem

napadu JLA na letališče Brnik (poškodovana letališka stavba, hanger, letala), škodo pa je zavarovalnica že izplačala).

- Odškodninski zahtevki za zaplenjeno premoženje (Primer: Fizična oseba toži na plačilo odškodnine v višini 902.377,00 EUR zaradi izgube mesečne najemnine v času od pravnomočne razveljavitve sodne odločbe pa do dneva, ko je bila v nepravdnem postopku tožniku in ostalim pravnim naslednikom razlaščenca namesto vrnitve zaplenjenih nepremičnin v naravi prisojena odškodnina v obliki obveznic določenih z Zakonom o izdaji obveznic; agrarna skupnost toži na plačilo odškodnine v znesku 14.814.173,00 SIT za kmetijska in zazidana ter nezazidana stavbna zemljišča, ki jih ni bilo možno vrniti v naravi).
- Odškodninski zahtevki za škode, nastale v zvezi s poškodbami in obolenji pri služenju vojaškega roka (Primeri: Oškodovanci v 41 zadevah zahtevajo plačilo ali tožijo v skupnem znesku 113.887.072,00 SIT, ker so utrpeli poškodbe med usposabljanjem pri premagovanju različnih ovir; ker je otrok tožnika umrl med usposabljanjem; ker je zaradi opustitve nadzora prišlo med vojaki do pretepa v spalnici in je bil tožnik telesno poškodovan ali ker je tožnik zaradi pika klopa zbolel za boreliozo).
- Odškodninski zahtevki za škode nastale pri delu (Primer: Oškodovanci, najpogosteje so to delavci Ministrstva za obrambo in Ministrstva za notranje zadeve, v 203 zadevah zahtevajo plačilo ali tožijo v skupnem znesku 1.556.517.417,61 SIT).
- Odškodninski zahtevki iz naslova škod, ki so nastale zaradi neupravičenega odvzema prostosti (Primer: V 31 zadevah oškodovanci tožijo na plačilo odškodnine v skupnem znesku 433.683.134,00 SIT).
- Odškodninski zahtevki za škode v zvezi s poškodbami med prestajanjem kazni zapora (Primer: Fizični osebi s tožbo zahtevata plačilo odškodnine v skupnem znesku 14.100.000,00 SIT za škodo v zvezi s poškodbo na delu v času prestajanja zapora v zavodu za prestajanje kazni zapora. Eden od oškodovancev je pri delu v zavodu zaradi oslabeledosti in vrtoglavice pri porivanju samokolnice le to prevrnil, padel na tla in si v predelu komolca zlomil levo roko, drugi oškodovanec pa se je poškodoval, ko se je nanj zrušil počen in slabo pritrjen umivalnik).
- Odškodninski zahtevki iz naslova škode, ki so nastale zaradi slabo vzdrževanih cest oziroma zaradi gradnje ceste (Primeri: Oškodovanci tožijo oziroma zahtevajo v petih zadevah odškodnino v skupnem znesku 61.664.363,00 SIT, ker država ni poskrbela za dovolj visoko zaščitno ograjo, da pešci ne bi mogli skakati na hitro cesto; ker je škodo na avtomobilu povzročila skala, ki je priletela na cesto; ker je tožnik s sprednjim kolesom zadel v dvignjen pokrov cestnega jaška; ker je na stanovanjski hiši nastala ob gradnji hitre ceste škoda; ker je zaradi del pri gradnji avtoceste prišlo do izpada namakalnega sistema).
- Odškodninski zahtevki, ki izvirajo iz škode, ki jo povzroča azbestoza. Zunanji oddelek v Novi Gorici je prejel 146 novih odškodninskih zahtevkov. O takšnih zahtevkih sem poročal že v poročilu za predhodno leto in poudaril, da Republika Slovenija v pravadah nastopa večinoma kot stranski intervenient na strani Salonita, Gradbeni material d.d. Anhovo. V letu 2003 Republika Slovenija v petih zadevah nastopa tudi kot drugotožena stranka, ker je v smislu Zakona o prepovedi proizvodnje in prometa z azbestoznimi izdelki ter o zagotovitvi sredstev za prestrukturiranje azbestne proizvodnje v neazbestno subsidiarno odgovorna za plačilo odškodnin.

Prikaz v letu 2003 pravnomočno zaključenih sporov iz naslova objektivne odgovornosti države:

V 18 zadevah so sodišča tožbenim zahtevkom zaradi neupravičeno odrejenega pripora delno ugodila in tožnikom prisodila odškodnino v skupnem znesku 17.070.948,00 SIT (kar je 35% tožbenih zahtevkov - 48.711.937,00 SIT), v štirih zadevah je bila sklenjena sodna poravnava v skupnem znesku 1.735.000,00 SIT (kar je 32% zahtevkov, ki so znašali 5.475.000,00 SIT), v dveh zadevah pa sta tožnika tožbeni zahtevek v skupni višini 2.610.000,00 SIT umaknila.

Zahtevku tožnika, katerega je v času prestajanja zaporne kazni poškodoval sozaporenik, je sodišče delno ugodilo in tožniku od zahtevanih 1.429.879,00 SIT prisodilo 1.003.280,00 SIT.

Sodišče je delno ugodilo tožbenemu zahtevku do višine 15.000.000,00 SIT (tožba se je glasila na 30.000.000,00 SIT) za škodo, ki jo je tožnik utrpel ob napadu medveda.

Tožbo zoper Republiko Slovenijo je tožnik umaknil, ker je škodo v višini 300.000,00 SIT, ki jo je povzročila divjad, plačala zavarovalnica, pri kateri je država zavarovala odgovornost.

Dvema tožbenima zahtevkoma, ki sta se nanašala na povrnitev škode na motornih vozilih, ki sta bili uporabljeni v letu 1991 med junijsko vojno, je sodišče delno ugodilo, in sicer v višini 2.784.000,00 SIT (tožnika sta zahtevala 4.480.000,00 SIT). V eni zadevi je sodišče zavrnilo tožbeni zahtevek v višini 1.900.000,00 SIT, ker je ugotovilo, da odškodninska odgovornost Republike Slovenije ne obstaja.

V sporih zaradi plačila odškodnine za zaplenjeno premoženje, je sodišče enemu tožbenemu zahtevku delno ugodilo in odločilo, da bo tožnik prejel odškodnino v višini 3.080.803,00 SIT izplačljivo v obveznicah (10% tožnikovega zahtevka, ki je znašal 29.610.000,00 SIT), v dveh zadevah sta bila zahtevka v višini 184.833.813,00 SIT zavrnjena, v petih zadevah pa so tožniki zaradi spremembe zakonodaje tožbe v skupni vrednosti 328.667.494,00 SIT umaknili.

Največ je bilo zaključenih sporov, ki se nanašajo na odškodnine za škode v zvezi s poškodbami na delu. V 22 zadevah so sodišča delno ugodila tožbenim zahtevkom v skupnem znesku 38.991.319,00 SIT (tožniki so zahtevali plačilo 73.983.834,00 SIT - poškodbe med treningom borilnih veščin, pri rednem in obveznem usposabljanju oziroma na delovnem mestu). V treh zadevah so bile sklenjene poravnave, na podlagi katerih je bilo tožnikom namesto zahtevanih 7.232.291,00 SIT izplačanih za 4.324.291,00 SIT odškodnin. V devetih zadevah so sodišča zavrnila tožbene zahtevke v skupni višini 29.054.000,00 SIT, ker so se tožniki poškodovali med izvajanjem aktivnosti, za katere država ni objektivno odškodninsko odgovorna. Tožniki so, ne da bi prejeli plačilo, umaknili tožbe v šestih zadevah (zahtevali so 11.007.510,00 SIT). V dveh zadevah je kot stranski intervenient nastopila zavarovalnica, pri kateri je država zavarovala odgovornost in zavarovalnica se je tudi zavezala za plačilo odškodnine. V 12 zadevah, ki se nanašajo na tožbe delavcev Salonit Anhovo, je Republika

Slovenija nastopala samo kot stranski intervenient, na plačilo odškodnin pa je bil obsojen Salonit Anhovo.

V 16 zadevah je sodišče delno ugodilo tožbenim zahtevkom zaradi poškodb med služenjem vojaškega roka v skupnem znesku 39.247.144,00 SIT (od zahtevanih 83.917.255,00 SIT) in sicer zato, ker sta si oškodovanca pri streljanju poškodovala sluh, saj enemu niso omogočili primerne zaščite ušes, drugi pa je bil poškodovan, ko je vojaški častnik pri vhodu v šotor izstrelil dva naboja vadbenega streliva; ker je sin tožnika umrl med usposabljanjem; ker so se oškodovanci poškodovali pri premagovanju različnih ovir; ker je oškodovancu med usposabljanjem v roki eksplodirala bomba; ker je oškodovanec zaradi vboda klopa zbolel za boreliozo; ker je pri tožniku med služenjem vojaškega roka izbruhnila astma. V eni zadevi je sodišče odgovornost države utemeljilo s tem, da je sicer nenevarna vaja (tožnik je med gibanjem po deloma strmem terenu poraslim s travo in grmičevjem zadel skalo in padel ter si poškodoval roko v zapestju) postala nevarna glede na okoliščine v katerih se je izvajala (razgiban skalnat teren porasel s spolzko travo, vaja potekala v vojaški opremi in s puškomitraljezom). V dveh zadevah je bila sklenjena sodna poravnava v znesku 633.316,00 SIT (21% zneska, ki sta ga tožnika vtoževala s tožbo - 2.945.000,00 SIT). V desetih zadevah je sodišče zavrnilo tožbene zahtevke v skupnem znesku 80.288.071,00 SIT, ker je ugotovilo, da za obravnavane poškodbe država ni objektivno odgovorna, v eni zadevi pa je tožnik po vložitvi ugovora zastaranja tožbo v znesku 1.200.000,00 SIT umaknil.

Glede odškodninskih zahtevkov zaradi neupravičenih obsodb, od teh v eni zadevi v postopku za prekršek, so tožniki v petih zadevah delno uspeli s tožbenimi zahtevki v skupni višini 27.396.121,00 SIT (17% vtoževanega zneska - 157.925.352,00 SIT). V treh zadevah so bili tožbeni zahtevki umaknjeni, in sicer eden v višini 48.000.000,00 SIT po predhodno sklenjeni izvensodni poravnavi za 16.393.200,00 SIT (34%), dva v višini 7.900.000,00 SIT pa sta bila umaknjena, ker je bila tožnikoma odškodnina že plačana.

Tožnik je delno uspel s tožbo zaradi poškodb, ki jih je dobil v delovni nesreči med prestajanjem zaporne kazni. Sodišče je tožniku namesto zahtevanih 9.200.000,00 SIT prisodilo odškodnino v višini 3.384.726,00 SIT. Državno pravobranilstvo je posredovalo, da je gospodarska družba, v kateri se je tožnik poškodoval, izplačano odškodnino Republiki Sloveniji že v celoti povrnila.

V zadevah, ki so se nanašale na odškodninske tožbe zaradi škod, ki naj bi bile povzročene zaradi gradnje ceste - nepreglednih križišč – je en tožnik s tožbenim zahtevkom delno uspel. Sodišče je tožeči stranki prisodilo odškodnino v višini 2.943.750,00 SIT za nepremoženjsko škodo, ker država ni poskrbela za primerno prometno signalizacijo na kritičnem odseku ceste, kjer je prišlo do prometne nesreče v kateri je bil udeležen tožnik, zahtevek za premoženjsko škodo pa je zavrnilo (60,32% vtoževanega zneska 7.419.000,00 SIT). V eni zadevi je bila sklenjena sodna poravnava za znesek 3.922.649,00 SIT (28% tožnikovega zahtevka - 14.030.476,00 SIT). V dveh zadevah sta tožnika

umaknila tožbi v skupnem znesku 8.168.013,00 SIT. V dveh zadevah je sodišče zavrnilo tožbi na plačilo 7.141.671,00 SIT, ker ni ugotovilo odškodninske odgovornosti države.

Poleg naštetih primerov tožbenih zahtevkov v zvezi z odškodninsko odgovornostjo države pa je potrebno omeniti tožbo tožnika, ki je bil poškodovan med večerjo v menzi uprave za notranje zadeve. Med večerjo je v prostoru menze prišlo do sprožitve revolverja, ki je bil osebna last policista, katerega je ob vstopu v menzo odložil na mizo. K mizi so pristopili drugi delavci policije, vzeli revolver iz torbice in si ga ogledovali. Med ogledovanjem se je revolver sprožil, izstreljena krogla je zadela tožnika ter mu na sprednji strani pod ključnico predrla desno stran prsnega koša. Tožnik, ki je bil hudo telesno poškodovan, je s tožbo zahteval plačilo 6.400.000,00 SIT odškodnine. Vrhovno sodišče Republike Slovenije, ki je odločalo o vloženi reviziji Republike Slovenije, je v sodbi poudarilo, da je potrebno odškodninsko odgovornost Republike Slovenije obravnavati po 174. členu Zakona o obligacijskih razmerjih. Upoštevalo je dejstvo, da je revolver nevarna stvar, da je Republika Slovenija dopuščala uporabo neformacijskega orožja in jo je zato treba šteti za imetnico takega orožja. Prvostopno sodišče pa je uporabilo določbe o deljeni odgovornosti in ocenilo, da je 30 % obravnavane škode nastalo zaradi protipravnega ravnanja policistov, ostalih 70 % pa gre pripisati Republiki Sloveniji. Republika Slovenija je bila tako obsojena na plačilo odškodnine v znesku 4.000.000,00 SIT s pripadajočimi pravnimi stroški.

Na podlagi podatkov iz pregleda pravnomočno zaključenih sporov iz naslova objektivne odgovornosti države v letu 2003 ocenjujem, da je bilo zastopanje Državnega pravobranilstva uspešno, saj izhaja, da so tožniki s tožbenimi zahtevki uspeli v poprečju le v višini 14,76%.

IV/1.4. DELOVNI IN SOCIALNI SPORI

V okviru pravnih zadev posebej prikazujem zadeve, ki se nanašajo na spore, ki jih rešujejo delovna in socialna sodišča. Še v letu 1999 so tovrstne zadeve predstavljale 85 % pripada vseh pravnih zadev, v obravnavanem letu pa samo še 14,87 %. V delo smo prejeli 298 zadev. Sedežno pravobranilstvo je prejelo 189 zadev, kar predstavlja 63,42 % vseh novih delovnih in socialnih sporov in 14,92 % vseh prejetih pravnih spisov na sedežu. Zmanjšano število novih tožbenih zahtevkov kaže, da naj bi bilo delovnih sporov z državo vse manj.

a) delovni spori

Največ novih sporov (103 tožbe, kar je za 25, 61 % več kot v predhodnem letu) je sproženih zaradi zatrjevanje nezakonitosti odločb na področju razporeditev in razvrstitev v plačilne razrede po sprejetju novih sistemizacij delovnih mest, zaradi nenapredovanja ali nepravilnega napredovanja v višji plačilni

razred. Večina tožnikov izhaja iz vrst uslužbencev Ministrstva za notranje zadeve in Ministrstva za obrambo.

Pregled 117 pravnomočno rešenih tovrstnih sporov v preteklem letu je pokazal, da so bili zahtevki upravičeni v 23 primerih.

Druga najštevilnejša skupina zahtevkov (76) se nanaša na zahtevke zaradi nepravilnega izplačevanja plač (določitev količnika, plačilo razlike v plači, prikrajšanje pri plači) in nadomestil (dodatki za nadurno delo, stroškov prevoza na delo, terenskih dodatkov, odpravnin, nadomestil za neizkoriščen letni dopust).

Pregled 124 pravnomočno zaključenih zadev pokaže, da je bilo ugodeno 44 zahtevkom, 80 pa jih je sodišče zavrnilo.

Opozarjam na pravnomočno sodbo Višjega delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani, v kateri je sodišče odločilo, da opravljanje dežurstva in stražarske obveznosti ne šteje za nadurno delo, saj gre za stalno in utečeno opravilo oz. delo, ki ni vezano samo na redni delovni čas. Bistvo nadurnega dela je v tem, da gre za redno delo, ki se sicer opravlja v rednem delovnem času, pa ga zaradi danih okoliščin ni mogoče v celoti opraviti v okviru rednega delovnega časa. Zoper pravnomočno odločbo je v teku ustavna pritožba. Tovrstnih odprtih zahtevkov je še 35.

Prejeli smo 34 tožb na izpodbijanje sklepov o prenehanju delovnega razmerja.

Pregled pravnomočno rešenih zadev v preteklem letu pokaže, da so tožniki uspeli z 19 od 31 zahtevkov.

Država je bila uspešna v vseh pravnomočno rešenih zahtevkih na povračilo plačanih šolnin.

Med zaključene zadeve v letu 2003 sodi tudi 748 zadev iz naslova »certifikatov«; od tega so sodišča zavrnila 210 tožb, 538 tožb pa je bilo umaknjenih na podlagi stališča Ustavnega sodišča Republike Slovenije.

Glede na naravo delovnih sporov menim, da bi pristojna ministrstva morala, v izogib sodnim postopkom in nepotrebnim stroškom, v primerih utemeljenosti zahtevkov in nesporne obveznosti pospešeno reševati zahtevke sama ali v strokovnem sodelovanju z Državnim pravobranilstvom v izvensodnih postopkih.

b) socialni spori

Spori zoper Republiko Slovenijo se v pretežnem delu nanašajo na zahtevke za priznanje pravice do solidarnostne pomoči, pravice do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti, pravice do štipendije, pravice do dodatkov za nego ter pravice do upokojitve pod ugodnejšimi pogoji.

Republika Slovenija nastopa v socialnih sporih pogosto tudi kot tožnik, ko vtožuje vrnitev neupravičeno prejetih nadomestil in dodatkov ter v sporih zaradi uveljavljanja pravice do republiške štipendije.

Na podlagi spremenjenega pravnega stališča Višjega delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani, po katerem morajo Centri za socialno delo izdati posebno odločbo o ukinitvi ali izgubi pravice do denarnega dodatka, da bi lahko uspešno uveljavljali zahtevek na vrnitev teh dodatkov, so sodišča zavrnila devet zahtevkov, Državno pravobranilstvo pa je nekaj tožb umaknilo.

Iz pregledanih pravnomočno zaključenih sporov izhaja, da je med tožbenimi zahtevki precej takšnih, ki se glasijo samo na izpodbijanje odločbe državnega organa, ne vsebujejo pa denarnega zahtevka. Primerjava med dobljenimi zadevami (k tem so prišteti tudi umiki tožb) in izgubljenimi zadevami (med te sodijo vse zadeve, v katerih je država na podlagi sodb plačala določene zneske, poravnave in tisti umiki tožb, ko je država med postopkom izpolnila obveznost) je pokazala, da so bili tožniki uspešni z 35,04% zahtevkov. V zadevah z denarnimi zahtevki so tožniki uspeli v višini 43,08%. V poprečju so tožniki uspeli z 39,06% zahtevka. V izračunih niso zajeti zahtevki iz naslova premalo izplačanih plač v letu 1992. Če bi upošteval število in vrednost zavrjenih in umaknjenih zahtevkov, bi bila uspešnost tožnikov veliko nižja, in sicer le 13,62%.

IV/1.5. ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI NA PODLAGI 72. ČLENA ZAKONA O DENACIONALIZACIJI

Odškodninski zahtevki na podlagi določbe 72. člena Zakona o denacionalizaciji so pomembni predvsem zaradi višine zahtevanih odškodnin. V letu 2003 je Državno pravobranilstvo prejelo 14 zahtevkov v skupni vrednosti 516.306.602,00 SIT (trije zahtevki niso denarno ovrednoteni). Ob upoštevanju mnenja tožene stranke (praviloma je to zavezanec za vrnitev), nedokazanosti določenih trditev in neizkazanosti pravilnosti višine odškodninskega zahtevka, je Državno pravobranilstvo v predhodnih postopkih devet zahtevkov zavrnilo. V petih zadevah so vložene tožbe v skupnem znesku 93.312.326,55 SIT. V letu 2003 je zaključena s pravnomočno sodbo ena zadeva, v kateri je tožniku (zaradi nemožnosti uporabe družinske hiše – v funkciji poslovnega prostora) prisojenih 180.000.000,00 SIT od zahtevanih 210.014.275,00 SIT.

Glede na število nezaključenih pomembnejših denacionalizacijskih zahtevkov ocenjujem, da bo zoper državo vloženih še večje število tovrstnih zahtevkov. Pri tem pripominjam, da pri zahtevkih, ki temeljijo na 72. členu Zakona o denacionalizaciji, Državno pravobranilstvo lahko uspešno ugovarja le izplačilu

odškodnin za škode, ki jih pozitivni predpisi izrecno ne priznavajo. Sicer pa višine prisojenih odškodnin praviloma temeljijo na izračunih izvedencev. To je tudi razlog, da so tožniki v obravnavanih zadevah uspešni, saj so v preteklem letu uspeli s 85,55 %.

IV/1.6. IZPODBIJANJE PRAVNIH DEJANJ

Da bi država dosegla izpolnitev obveznosti fizičnih oz. pravnih oseb, se pogosto poslužuje sodnih postopkov, v katerih izpodbija določena pravna dejanja.

Tožbe na izpodbijanje pravnih dejanj so najpogostejše na področju delovanja davčnih organov, ko davčni zavezanci z namenom, da bi se izognili finančnim obveznostim, s pravnimi posli odtujujejo nepremičnine.

V letu 2003 je bilo pravnomočno zaključenih osem zadev, vse v korist tožnika.

Pogoste so tovrstne tožbe tudi v povezavi s stečajnimi postopki (125. člen Zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji), ko država kot upnik izpodbija pravna dejanja stečajnega dolžnika, sklenjena v zadnjem letu pred uvedbo stečaja.

Posebej omenjam stečajno zadevo Mebles IMS d.o.o. - v stečaju, v kateri je Državno pravobranilstvo na predlog stečajne upraviteljice in po posvetu s finančnim in pravosodnim ministrstvom v imenu Republike Slovenije vložilo 148 tožb, s katerimi se izpodbijajo pravna dejanja pred uvedbo stečajnega postopka. Večina tožb se nanaša na izpodbijanje plačil s pomočjo asignacijskih pogodb. Vrednost vloženih tožb je približno 750 milijonov SIT. Pri vseh tožbah je stransko intervencijo že priglasila stečajna upraviteljica, ki bo aktivno nastopala na strani tožeče stranke. Zaradi medijske odmevnosti stečaja Meblesa, ki je predvsem posledica nedokončanih stanovanj v »Zbiljskem gaju«, Državno pravobranilstvo o vseh pomembnih vprašanjih, ki se nanašajo na stečajni postopek in predmetne spore, obvešča Ministrstvo za pravosodje in Sektor za upravljanje z državnim premoženjem pri Ministrstvu za finance.

IV/1.7. LASTNINSKI SPORI

Pretežni del lastninskih sporov je posledica pravno neurejenega lastništva nepremičnin. Temelji teh sporov so zelo različni, omenjam le pomembnejše in najpogostejše.

Republika Slovenija je proti Železarni Jesenice in fizičnim osebam, ki jim je Železarna Jesenice prodajala kmetijska zemljišča in gozdove, vložila osem tožb na ugotovitev lastninske pravice na

podlagi 14. člena Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Železarna Jesenice, na katero so v zemljiški knjigi vknjižena kmetijska zemljišča in gozdovi, se ni lastninila po Zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij (Ur.list RS, št. 55/92) ali kakšnem drugem specialnem zakonu, temveč je s pogodbo o prenosu družbenega kapitala z dne 15.3.1991 prenesla celotni lastniški delež neodplačno na Republiko Slovenijo po bilanci stanja na dan 31.12.1990. V tej bilanci kmetijska zemljišča in gozdovi niso bili vrednoteni. Pred vložitvijo tožbe so predstavniki Železarne Jesenice na pogovorih s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije zatrjevali, da so kmetijska zemljišča in gozdovi vrednostno preneseni na Republiko Slovenijo, vendar o tem niso imeli podatkov in dokazov.

Ob izvajanju obnove zemljiške knjige je prišlo do napak, ko je bila namesto dejanskega lastnika vknjižena kot lastnik nepremičnin Republika Slovenija. Ker so potekli vsi roki za ugovor na novo zemljiško stanje, kot tudi roki za izbrisno tožbo, so prejšnji lastniki prisiljeni vlagati tožbe ter dokazovati lastnino v sodnem postopku.

Še vedno so v teku postopki zaradi odkupa stanovanj pod pogoji Stanovanjskega zakona. Od 49 rešenih zahtevkov so bili tožniki uspešni v 19 primerih.

V zvezi s tožbenimi zahtevki na priznanje lastninske pravice, na ugotovitev ničnosti pogodb in izstavitve zemljiškoknjžnih listin opozarjam na tri končane zadeve, v katerih je Državno pravobranilstvo v imenu Republike Slovenije, ki je lastnica kmetijskih zemljišč, izločalo kmetijska zemljišča iz stečajne mase stečajnega dolžnika. V eni zadevi je sodišče ugotovilo ničnost pogodb in sodnih poravnav na podlagi katerih so v stečajnem postopku prodajali kmetijska zemljišča, ki bi morala biti prenesena na Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (v nadaljevanju: Sklad). V drugi zadevi je sodišče ugotovilo ničnost prodaje izločevanih kmetijskih zemljišč, katere je sodišče v stečajnem postopku, kljub pisnemu opozorilu Državnega pravobranilstva, prodalo na javni dražbi. V tretji zadevi pa je Republika Slovenija s tožbo uspešno izločila iz stečajne mase vsa kmetijska zemljišča, ki bi morala biti prenesena na Sklad.

Pregled rešenih lastninskih sporov v preteklem letu pokaže, da so tožniki v svojih zahtevkih uspeli v višini 36,04 %.

IV/1.8. OSTALA PRAVNA PODROČJA

Številčno (30) izstopajo tožbe zaradi refundacije stroškov šolskih prevozov v skupni vrednosti 840.716.641,88 SIT. Občine zatrjujejo, da je Republika Slovenija dolžna povrniti stroške prevozov osnovnošolcev na nevarnih poteh v šolo, Republika Slovenija pa vztraja, da so bili ti stroški občinam priznani skladno z zakonom o financiranju občin, in sicer v letu 1998 v okviru zagotovljene porabe, v

letih 1999 in 2001 pa v zneskih primerne porabe. Zaradi spremenjene zakonodaje so po 18.08.2001 te stroške dolžne kriti lokalne skupnosti. Sodišče eno izmed zadev obravnava kot vzorčno.

V letu 2002 je Državno pravobranilstvo imelo v delu veliko zadev, ki so se nanašale na davčne in carinske terjatve Republike Slovenije do pravnih oseb, ki so bile izbrisane iz sodnega registra. Za navedene pravne osebe je Zakon o finančnem poslovanju podjetij v četrtem odstavku 27. člena uzakonil pravno domnevo, da so za neplačane terjatve odgovorni delničarji oziroma družbeniki, glede vprašanja, v kakšnem postopku lahko upniki uveljavijo terjatev do delničarjev oziroma družbenikov, pa sodna praksa ni bila enotno opredeljena. Vrhovno sodišče Republike Slovenije je s sklepom opr.št. II Ips 20/2002 z dne 6. 6. 2002 razrešilo vprašanje pristojnosti in odločilo, da so za izterjavo dolgov, nastalih v upravnih postopkih, pristojni upravni organi. Po sprejeti odločbi Državno pravobranilstvo v primerih, ko postopek pred sodiščem še ni bil začel, ni vlagalo novih tožb oziroma izvršilnih predlogov, prav tako pa je začelo umikati tožbe oziroma pritožbe. Sodišča so na podlagi umikov oz. z zavrnilnimi sodbami zaključila 82 zadev. Pred sprejetjem citiranega stališča Vrhovnega sodišča Republike Slovenije je bilo izdanih 43 sodb na podlagi izostanka.

V zadnjih dveh letnih poročilih sem opozoril, da Državno pravobranilstvo v dogovoru z Inšpektoratom Republike Slovenije za okolje in prostor dela na ugotavljanju nelegalnih izkoriščanj mineralnih surovin, ki so na podlagi Zakona o varstvu okolja od 2. 7. 1993 postale last Republike Slovenije.

V delu imamo 133 zadev, v pripravi je še približno 50 tožb. Pred sodišči je v teku 25 zadev zaradi plačila odškodnine, v 13 zadevah so sodišča že postavila izvedence. Pravnomočno sta bili zaključeni dve zadevi. V eni zadevi je bil toženec obsojen na celotno vtoževano vrednost 1.316.000,00 SIT, v drugem primeru pa je bila zadeva rešena s sodno poravnavo, sklenjeno na podlagi izvedenskega mnenja za znesek 3.690.000,00 SIT.

V letu 2003 smo vložili kot zastopniki oškodovanke Republike Slovenije 30 kazenskih ovadb zaradi suma kaznivega dejanja tatvine po 211. členu Kazenskega zakonika. V že začelih kazenskih postopkih smo priglasili 18 premoženjskopравnih zahtevkov.

Posebej opozarjam na uspešnost predhodnih kazenskih postopkov, v katerih Državno pravobranilstvo soglaša z odložitvijo kazenskega postopka pod pogojem, da osumljenec plača zahtevano odškodnino. V takih primerih tožilec po plačilu odškodnine kazensko ovadbo zavrže.

Med ostalimi pravnomočno končanimi pravnimi zadevami, omenjam še naslednje primere:

- Gospodarske spore, ki so se vodili kot nadaljevanje izvršilnih postopkov zoper državo kot dolžnika, nanašali pa so se na neplačevanje in nepravočasno plačevanje računov. Pregled teh zadev je pokazal, da so tožniki od 68 zaključenih zadev (tožniki so zahtevali plačilo 2.304.117.024,00 SIT) delno uspeli z zahtevki v 23 primerih v skupnem znesku 1.336.581.098,00 SIT. Uspeh oškodovancev v pravnih je 58 %.

- Spore, ki jih je država vodila kot nadaljevanje izvršilnih postopkov zoper dolžnike, nanašali pa so se na plačilo različnih obveznosti do države. Pregled teh zadev je pokazal, da je država od zaključenih 52 zadev (s tožbami je zahtevala plačilo 115.832.016,00 SIT) delno uspela z zahtevki v 26 primerih v skupnem znesku 41.735.507,00 SIT, v 11 zadevah pa je prišlo do umika tožbe. Država je bila s svojimi zahtevki uspešna v višini 36,03 %.
- Spore Republike Slovenije, ki se nanašajo na izpraznitev stanovanja (zasedenost brez pravnega naslova ali neplačevanje najemnine in drugih prispevkov). Republika Slovenija je uspela v 62 primerih, v desetih primerih je bil tožbeni zahtevek zavrnjen.

IV/1.9. SODELOVANJE DRŽAVNEGA PRAVOBRANILSTVA V POSTOPKIH MEDIACIJE PRED OKROŽNIM SODIŠČEM V LJUBLJANI

V letu 2003 je Okrožno sodišče v Ljubljani Državnemu pravobranilstvu poslalo 53 predlogov za vključitev v postopek mediacije. V 11 zadevah je Državno pravobranilstvo soglašalo s postopkom mediacije, v 35 zadevah ni dalo soglasja.

Uspešno so bile zaključene tri mediacije: v dveh primerih s sklenitvijo sodne poravnave (od zahtevanih 15.800.875,60 SIT smo se poravnali za 3.600.000,00 SIT), v enem primeru pa je bil sklenjen dogovor o pobotu.

Ocena, da se država premalokrat poravnava, ni v skladu z dejanskim stanjem. V letu 2003 je Državno pravobranilstvo v predhodnih postopkih sklenilo z oškodovanci izvensodno poravnavo v 111 primerih. Oškodovancem je bilo od zahtevanih 892.340.066,57 SIT izplačano 306.586.884,54 SIT. Po vložitvi tožb pa je prišlo do sklenitve sodnih poravnav v 98 primerih, od tega v 41 delovnih oziroma socialnih sporih. Oškodovancem je bilo od zahtevanih 2.099.932.208,00 SIT izplačano na podlagi poravnav 1.370.343.141,00 SIT. Na podlagi vseh poravnav je bilo izplačanih najmanj 1.676.930.025,54 SIT, saj v navedenih številkah niso zajete tiste zadeve, v katerih je prišlo do umika tožbenih zahtevkov po sklenitvi izvensodne poravnave brez sodelovanja Državnega pravobranilstva, višina izplačanih zneskov pa nam ni bila sporočena.

Poudarjam, da je sklepanje poravnav za državo smotno v zadevah, v katerih temelj zahtevka ni sporen. Država bi morala slediti strokovnemu mnenju Državnega pravobranilstva in zagotoviti sredstva v proračunu ali proračunski rezervi za izplačilo različnih odškodnin. Zato predlagam, da Vlada ustanovi kot svoje delovno telo posebno strokovno komisijo, ki bi presojala utemeljenost sklepanja poravnav v vseh postopkih pred slovenskimi sodišči.

Razmisliti bi bilo treba tudi o primernosti uvedbe postopkov mediacije v primerih, ko tožena stranka utemeljeno ugovarja tožbenemu zahtevku tako, da bi sodišče po izvedenem postopku zahtevke

zavrnilo. Praksa nemških sodišč je namreč pokazala, da v primerih, ko sodnik v postopkih mediacije opozori stranko na verjetnost neuspeha, le-ta pogosto odstopi od zahtevka.

IV/2. POSTOPKI PO ZAKONU O IZVRŠBI IN ZAVAROVANJU

Število izvršilnih zadev, v katerih Republika Slovenija nastopa kot upnik, se ne zmanjšuje. V letu 2003 je bilo prejetih v delo 3.260 zadev zaradi vložitve izvršilnih predlogov, kar je za 20,87 % več kot v predhodnem letu. Pri tem se Državno pravobranilstvo poslužuje vseh izvršilnih sredstev (predlogi za zavarovanje terjatev za vknjižbo zastavne pravice, izvršbe z rubežem in prodajo nepremičnin, izvršbe z rubežem plače, drugih prejemkov, kapitalskih deležev, premičnih stvari). Skupna vrednost prejetih zadev je znašala 27.322.855.424,00 SIT. Število nerešenih zadev je bilo konec leta približno enako kot leto prej (2003 – 7.304, 2002 – 7.341), skupna vrednost vseh izvršilnih predlogov pa je znašala 44.229.214.188,36 SIT, kar je za 16.037.817.233,79 SIT več ko v predhodnem letu.

Izvršbe se nanašajo predvsem na izterjavo preveč izplačanih plač, neplačanih najemnin, kupnin, posojil, šolnin, stroškov za tečaje tujih jezikov, terjatev iz pogodbenih razmerij, obveznosti po sodnih odločbah, neplačanih davkov in prispevkov ter na izterjavo nadenarnih terjatev (predvsem na izselitve iz nezakonito dodeljenih vojaških stanovanj in stanovanj, za katera je bil pravni naslov zaradi neplačevanja zapadlih najemnin oziroma obrokov kupnine odpravljen s pravnomočno sodno odločbo).

Republika Slovenija je s 1.1.2003 vstopila v položaj upnika v 265 postopkih, ki jih je začela Agencija Republike Slovenije za plačilni promet.

Bistveni problem pri izvršbi je še vedno nesorazmerno dolg postopek. Na dolgotrajnost postopkov vpliva tudi počasno delo sodnih izvršiteljev. Zunanji oddelek v Murski Soboti opozarja, da so pri izvršiteljih večkrat urgirali izvedbo izvršilnih dejanj, vendar do 31.12.2003 sodni izvršitelji kljub temu niso pristopili k dejanjem izvršbe. Na dolžino postopkov vpliva tudi upnik, če Državnega pravobranilstva sproti ne obvešča o morebitnih delnih plačilih dolga ali odpisih prispevkov, temveč to stori šele po tem, ko dolžnik ugovarja višini terjatve.

IV/2.1. ZAVAROVANJE TERJATEV Z VKNJIŽBO ZASTAVNE PRAVICE

Predlogi za zavarovanje terjatev z vknjižbo zastavne pravice v zemljiški knjigi so v pretežni meri instrument, ki se ga država poslužuje predvsem pri izterjavi neplačanih davkov in prispevkov, ki so prihodek republiškega proračuna. V letu 2003 je bilo vloženih 1120 takšnih predlogov, katerih skupna

vrednost znaša 8.391.939.197,74 SIT, kar vrednostno predstavlja 50,89 % vseh vloženih izvršilnih predlogov.

Podlaga za zavarovanje obveznih dajatev z vknjižbo zastavne pravice v zemljiški knjigi na nepremičninah dolžnika je dolgovni seznam, ki ga izdaja v okviru svojih pristojnosti v davčnem in carinskem postopku pristojni davčni oziroma carinski organ. Dolgovni seznam velikokrat ne vsebuje le terjatev, ki so prihodek Republike Slovenije, temveč tudi terjatve, ki so prihodek drugih pravnih oseb (npr. Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Zavoda za zdravstveno zavarovanje, občin in različnih zbornic). Sodišča v pretežni meri predlogom ugodijo. V preteklem letu smo v 159 primerih predlagali izbris zastavne pravice, ker so dolžniki po vložitvi predloga poravnali dolgove (prek 530.000.000,00 SIT).

V zadevah, v katerih ne pride do poplačila na podlagi samega vpisa zastavne pravice, se po določenem času postopek nadaljuje s predlogom Republike Slovenije za cenitev in prodajo nepremičnin. Več o tem v točki 2.2 tega poglavja.

Pojavljajo se nove podlage za vložitev predlogov za zavarovanje izpolnitve davčnih obveznosti, ko Državno pravobranilstvo na podlagi četrtega odstavka 94. člena Zakona o davčnem postopku še pred izdajo odmernih odločb predlaga izdajo začasnih odredb s prepovedjo odtujitve in obremenitve dolžnikovih nepremičnin ter zaznambo te prepovedi v zemljiški knjigi. Podlaga za navedene primere zavarovanja so ugotovitve inšpekcijskega pregleda, da je davčni zavezanec pričel z odtujevanjem in obremenjevanjem lastnega premoženja.

V zvezi s stroški upnika, ki nastanejo pri predlogih za zavarovanje davčnih obveznosti z vknjižbo zastavne pravice na nepremičninah dolžnika je potrebno opozoriti, da se ti stroški ne zavarujejo z vknjižbo zastavne pravice tako kot glavnic, temveč pridobi upnik s tem, ko so izvršilni stroški priznani v sodni odločbi, izvršilni naslov za novo izvršbo. V primerih, ko gre praviloma za dolžnike, ki so brez premoženja in so bile predhodne upravne izvršbe, ki jih je vodil davčni organ, neuspešne, se postavlja vprašanje, ali ne bi bilo smotrno, da ne bi vlagali predlogov za izterjavo teh stroškov in s tem povzročali dodatne neuspešne obremenitve izvršiteljev. Primerno bi bilo, da bi se k takšni izvršbi pristopilo le v primerih ugotovitve davčnega organa, da dolžnik razpolaga s premoženjem, ki je lahko predmet izvršbe (plačo ali vrednostnimi papirji).

IV/2.2. IZVRŠBE Z RUBEŽEM IN PRODAJO NEPREMIČNIN

Tudi za to vrsto izvršbe velja, da so postopki dolgotrajni. Od cენitve nepremičnine do nadaljevanja izvršilnega postopka praviloma mineta najmanj dve leti. K dolgotrajnosti prispevajo tudi postopki izdelave cenitev nepremičnin, ki so predmet prodaje.

V nasprotju z ugotovitvami v prejšnjih letih, razen dolgotrajnosti, pri delu cenilcev in izvedencev ni bilo posebnih težav.

Prednost izvršbe z vknjižbo zastavne pravice in z rubežem in prodajo nepremičnin je v tem, da dolžniki po vknjižbi zastavne pravice ali pred samo izvedbo prodaje nepremičnin, obveznost pogosto sami poravnajo. Tako se namen poplačila dolga doseže, ne da bi bilo treba prodati dolžnikove nepremičnine.

Vprašanje učinkovitosti vlaganja izvršilnih predlogov na rubež in prodajo nepremičnin se pojavlja predvsem v naslednjih primerih:

- Kadar so dolžniki lastniki nepremičnin in zemljišč na deležih, ki so manjši od ene polovice. Po predlogu davčnega organa Državno pravobranilstvo še vedno vlaga izvršbe tudi na idealne deleže do 1/12, 1/24 itd., končnega učinka pa ni, saj takšne nepremičnine na dražbi ni mogoče prodati.
- Kadar so dolžniki lastniki zasedenih stanovanjskih ali poslovnih prostorov, zaradi česar je nepremičnina manj privlačna za nakup. Uspešnost poplačila terjatve je v takšnih primerih relativno majhna. Nepremičnina ali ni prodana niti na tretjem naroku ali pa kupnina ne zadostuje za poplačilo terjatve, saj ni nikoli prodana za vrednost, ki jo je ocenil sodni cenilec, temveč največ za polovico njene vrednosti.
- Kadar so na nepremičninah že vknjižene hipoteke drugih večjih upnikov, predvsem bank, ki pri zavarovanju in izterjavi dolgov nedvomno izkazujejo večjo poslovno aktivnost in prizadevnost kot država. Iz priloženih listin je razvidna velika časovna odmaknjenost neposrednih dejanj davčne izterjatve. V tem času so dolžniki, da bi se rešili iz neugodnega finančnega položaja, najemali kredite, ki so jih banke seveda ustrezno zavarovale. Zato v primeru, da pride do postopka prodaje nepremičnine, Republika Slovenija ponavadi izpade iz poplačila.
- Kadar nepremičnina nima posebne vrednosti (npr. odročni in nekvalitetni travniki, gozdovi itd.). Država je sicer edini vknjiženi upnik, vendar se takšne nepremičnine v morebitnih postopkih prodaje, ki bi sledili postopku zavarovanja, slabo prodajajo ali pa sploh ne.
- Kadar Republika Slovenija pristopi k že začeti izvršbi (ni prvi upnik) in zaradi visokih terjatev po predhodnih izvršilnih postopkih, nizkega vrstnega reda in nezadostne vrednosti nepremičnine ne pride do poplačila terjatve. Izjema so prednostne terjatve Republike Slovenije.

Novela ZIZ je z določbo četrtega odstavka 194. člena prinesla pomembno varovalko za upnika, ki se mu v nepremičninski izvršbi ni uspelo poplačati zaradi neuspele prodaje. Tak upnik namreč obdrži svojo zastavno pravico, pri čemer je varovan tudi njegov vrstni red poplačila.

IV/2.3. IZVRŠBE NA RUBEŽ PLAČE, DRUGIH PREJEMKOV, SREDSTEV NA BANČNIH RAČUNIH, VREDNOSTNIH PAPIRJEV, KAPITALSKIH VLOŽKOV IN PREMIČNIH PREDMETOV

Pri izterjavi denarne terjatve se v primeru, da je dolžnik zaposlen ali prejema pokojnino oz. ima sredstva na bančnem računu, predlaga izvršba z rubežem denarnih sredstev, prav tako pa tudi z rubežem in prodajo vrednostnih papirjev. Novela ZIZ je s četrtem odstavkom 40. člena prispevala k hitrejšemu reševanju tovrstnih izvršilnih predlogov, saj upniku omogoča neposredno pribavo podatkov o računih dolžnika. Izvršba z rubežem denarnih sredstev je najbolj učinkovito sredstvo.

Dolgotrajnejši so postopki, ko sta kot sredstvo izvršbe predlagana rubež in prodaja vrednostnih papirjev. V takih primerih sodišče opravi samo rubež, prodajo vrednostnih papirjev, ki kotirajo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev, pa po določbah ZIZ opravi izvršitelj. V primerih rubeža vrednostnih papirjev, ki ne kotirajo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev, ZIZ postopka ne določa, zato je poplačilo odvisno od dodatnih prizadevanj upnika.

Predlagam v razmislek, da bi se zakonsko uredilo vprašanje prodaje vrednostnih papirjev, ki ne kotirajo na organiziranem trgu, in sicer podobno, kot je to že urejeno za vrednostne papirje, ki kotirajo na organiziranem trgu.

Če izvršba na denarna sredstva ni možna ali ni uspešna, se predlaga izvršba z rubežem in prodajo premičnin dolžnika.

»Premičninska izvršba« je za upnika največkrat neuspešna in hkrati najdražja oblika izvršbe. Upnik mora namreč predhodno založiti predujem za stroške izvršitelja, ki včasih niso majhni, ne malokrat pa celo presegajo znesek terjatve, vendar predlagatelji kljub temu vztrajajo pri vložitvi izvršilnih predlogov.

Neuspešnost premičninske izvršbe je posledica majhne vrednosti rubljivih predmetov ali sploh neobstoja rubljivih predmetov, kakor tudi pogostega izmikanja dolžnikov samemu rubežu. Državno pravobranilstvo pogosto opravlja poizvedbe o morebitnem spremenjenem premoženjskem stanju dolžnikov, tako da lahko takoj vloži nov izvršilni predlog za dodatno in prednostno izvršilno sredstvo.

Delo na izvršilnih zadevah, ki so vezane na delo izvršiteljev, terja posebno skrbnost zaradi varovanja rokov upnika. Ker se Državno pravobranilstvo zaradi preobremenjenosti praviloma ne udeležuje dejanj, ki jih opravlja izvršitelj (rubež, dražba, popis in rubež nevpisane nepremičnine, itd.), so možne določene zlorabe. Menim, da bi bilo potrebno nadzoru nad delom izvršiteljev dati večji poudarek. Zato prizadetim upnikom predlagamo, da zagotovijo svojo udeležbo pri izvršiteljevih dejanjih. Z udeležbo

upnika pa se v neposrednem stiku z dolžnikom marsikdaj doseže tudi uspešnejša rešitev izvršilnih postopkov.

Zaradi nepravilnega upoštevanja tarife za delo sodnih izvršiteljev je Državno pravobranilstvo vložilo v skladu s 38.c členom ZIZ več zahtev, da o obračunu plačila dela in stroškov izvršiteljev odloči sodišče.

V primerih, da delodajalec dolžnika ne realizira sklepa sodišča o zasegu dela plače, Državno pravobranilstvo vlaga na podlagi 134. člena ZIZ izvršilne predloge zoper delodajalca. Takšne izvršbe so učinkovite.

Značilnost izvršilnih postopkov na rubež plače, drugih prejemkov, sredstev na bančnih računih, vrednostnih papirjev, kapitalskih vložkov in premičnih predmetov je v tem, da zahtevajo veliko časa in dela povezanega s poizvedbami o naslovih dolžnikov, njihovem premoženju, zaposlitvi in prejemkih, ne glede na to, da pristojni upravljavci posameznih zbirk podatkov le-te posredujejo dokaj ažurno.

Še vedno opozarjam na pomanjkljivosti v pretoku informacij v postopkih prisilne izterjave neplačane najemnine za stanovanja Ministrstva za obrambo. Njihov upravnik, SPL d.d. Ljubljana, nima natančne evidence o zadevah, glede katerih tečejo izvršbe oz. tožbe. Obveščanje sodišča o nakazilih najemnine je pomanjkljivo in poteka izključno na pobudo Državnega pravobranilstva. Ker poteka komuniciranje s SPL d.d. Ljubljana najpogosteje s posredovanjem Ministrstva za obrambo, prihaja do nepotrebnih časovnih zamud.

Ob pregledu izvršilnih spisov, v katerih je Republika Slovenija dolžnik, je mogoče ponovno ugotoviti, da država premalo vestno (v celoti ali delno - zaradi zamika med vložitvijo predloga in izdajo sklepa so nekatere terjatve v vmesnem času že lahko poravnane) izpolnjuje obveznosti, ki so ji naložene s pravnomočnimi sodnimi odločbami oz. z raznimi poslovnimi oz. naročniškimi razmerji. Zaradi tega proračun nosi breme zamudnih obresti glavnice, kakor tudi nepotrebne izvršilne stroške z zakonitimi zamudnimi obrestmi od dneva izdaje izvršilnega sklepa do plačila. Tako je bilo zoper Republiko Slovenijo vloženi 123 izvršilnih predlogov v skupni vrednosti 501.299.646,76 SIT. Med prejetimi izvršilnimi predlogi je 10 zadev, ko so se postopki začeli proti Agenciji Republike Slovenije za plačilni promet, postopek pa se nadaljuje zoper njenega pravnega naslednika, Republiko Slovenijo. Osemnajst zadev se je nanašalo na primere, ko država ni v roku izpolnila obveznosti po sodnih odločbah, v enem primeru pa je upnica na podlagi pravnomočne sodbe zahtevala v izvršbi sklenitev najemne pogodbe. Skupna vrednost vloženi zadevni izvršilnih predlogov je znašala 28.843.408,71 SIT.

Primerov poskusa državnih organov, da bi plačilo nespornih obveznosti odložili z vložitvijo ugovora zoper upravičen sklep o izvršbi, v preteklem letu ni bilo zaslediti. Sicer je sodelovanje s strankami v zvezi z vložitvami ugovorov zoper sklepe o izvršbi večinoma dobro, saj dokumentacijo kljub kratkemu roku prejmemo pravočasno.

IV/3. STEČAJNI POSTOPKI IN POSTOPKI PRISILNE PORAVNAVE

V letu 2003 je Državno pravobranilstvo prejelo 837 novih zadev, kar pomeni za 5,29 % večji pripad (2003 – 837, 2002 - 795). V stečajnih postopkih in postopkih prisilne poravnave je država v letu poročanja uveljavljala nove terjatve v 631 zadevah, v skupni vrednosti 9.461.256.706,36 SIT. Terjatve so bile prijavljene v obliki prijav terjatev ter izločitvenih in ločitvenih pravic. Največ terjatev je še vedno iz naslova neplačanih davkov in prispevkov ter vračanja namenskih ali nenamensko porabljenih sredstev, manj je carinskih terjatev, najmanj pa terjatev iz naslova neplačanih sodnih taks. V istem obdobju je država predlagala v 206 zadevah tudi uvedbo stečajnega postopka zoper gospodarske družbe in samostojne podjetnike, saj je znašala vrednost dolga 2.186.614.674,39 SIT. Konec obdobja poročanja je bilo nerešenih še 1.981 zadev.

Državno pravobranilstvo se pri prijavljanju terjatev še vedno srečuje s težavami, saj nekateri organi podatke pošiljajo ob izteku roka za vložitev prijave v stečajni postopek, v mnogih primerih pa je posredovana dokumentacija o terjativah pomanjkljiva oziroma je sploh ni. Tako se še dogaja, kljub izrecnim opozorilom Državnega pravobranilstva Ministrstvu za finance, da Državno pravobranilstvo sodišču dokaze posreduje naknadno, v eni zadevi pa so bile terjatve v stečaju prijavljene le na podlagi razpoložljive dokumentacije iz zaključenega postopka prisilne poravnave.

Na podlagi poročil državnih pravobranilcev ugotavljam, da so stečajni upravitelji premalo aktivni glede ugotavljanja dolžnikovega premoženja, saj se pretežno oprejo le na dokumentacijo, ki jo preda stečajni dolžnik ter njegove ustne navedbe. Njihov cilj je zaključiti stečajni postopek s čim manjšimi stroški, to pa je lahko v škodo objektivnim ugotovitvam obsega premoženja. Stečajni upravitelji se tudi izogibajo zakonski določbi 22.člena Zakona o finančnem poslovanju podjetij, ki jim nalaga obveznost vlaganja zahtevkov na plačilo odškodnine zoper člane nadzornega sveta oziroma člane uprave za račun vseh upnikov, ki imajo pravico do poplačila iz stečajne mase.

V letu 2003 so bili med ostalimi zaključeni naslednji postopki prisilne poravnave, v katerih je Republika Slovenija prijavila terjatve v zneskih, ki presegajo 20.000.000,00 SIT:

- Dolžnik Merinka Tovarna volnenih tkanin d.d. Maribor: Terjatvi Republike Slovenije znašata v skupnem znesku 43.628.293,90 SIT (Ministrstva za okolje in prostor v višini 25,086.157,90 SIT s pp in Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije v višini 18,542.136,00 SIT s pp). Terjatvi bosta poplačani v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Gašper proizvodnja stavbnega pohištva in žagarstvo d.o.o., Radlje ob Dravi: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za gospodarstvo znaša 58,679.775,97 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v dveh letih od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 50 %.

- Dolžnik Lija, trgovsko in storitveno podjetje d.o.o. Maribor: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance znaša 36.020.454,46 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik BM trgovska, gostinska in storitvena dejavnost d.o.o. Pesnica pri Mariboru: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance znaša 24,465.927,86 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Opekarna Pragersko d.d. Pragersko: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance znaša 52,922.051,12 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik SŽ-Stroji in tehnološka oprema, družba za proizvodnjo strojev in tehnološke opreme d.o.o. Ravne na Koroškem: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije znaša 103,762,001,24 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Avtotreiding Podjetje za proizvodnjo, trgovino in storitve d.o.o., Slovenska Bistrica: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije znaša 20,378.545,95 SIT. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Nova oprema, Tovarna oblazinjenega pohištva d.d. Slovenj Gradec: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za gospodarstvo znaša 33,797.374,53 SIT. Terjatev bo poplačana v treh letih od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 60 %.
- Dolžnik Prosecurity Storitve, trgovina, proizvodnja, usposabljanje in zaposlovanje invalidnih oseb d.o.o. Maribor: Terjatvi Republike Slovenije znašata v skupnem znesku 57.446.810,03 SIT (Ministrstva za finance v višini 41,701.331,00 SIT in Ministrstva za gospodarstvo v višini 15,745.479,03 SIT). Terjatvi bosta poplačani v petih letih od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 100 %.
- Dolžnik Kačar Mont d.o.o. Maribor: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije znaša 800.072.882,62 SIT. Terjatev je bila ugotovljena kot verjetna v znesku 640.895.137,08 SIT in bo poplačana v petih letih od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 100%.
- Dolžnik Cimos Internacional d.d. Koper: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance znaša 689.769.120,40 SIT. Terjatev je bila v celoti konvertirana v delnice dolžnika.
- Dolžnik Zelcom, storitve in trgovina d.o.o. Koper: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije znaša 80.164.026,21 SIT. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.

- Dolžnik Pristaniški dok, d.o.o. Koper: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije znaša 125.336.757,50 SIT. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Koperinvest, d.o.o. Koper: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije znaša 53.168.149,71 SIT. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Hotel Kompas Bohinj, d.d.: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance znaša 85.055.446,00 SIT. Terjatev je bila ugotovljena kot verjetna v znesku 55.661.434,00 SIT in bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Casino Bled, d. d., Bled: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance znaša 747.677.964,00 SIT. Terjatev v višini 650.000.000,00 SIT bo konvertirana v delnice dolžnika, preostanek v višini 97.677.964,00 SIT bo poplačan v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Laser, d.o.o., Bled: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance znaša 118.617.539,00 SIT. Terjatev je priznana v celoti in po pogojih sklenjene prisilne poravnave odpisana v višini 36.357.189,00 SIT, preostanek v višini 82.260.350,00 SIT bo poplačan v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 30 %.
- Dolžnik Novoles, Lesna industrija d.d., Straža: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve znaša 37.634.073,21 SIT. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 22 %.
- Dolžnik NOVOTEKS TKANINA, izdelovanje preje in tkanin d.d. Novo mesto: Terjatve Republike Slovenije znašajo v celoti 38.405.251,07 SIT (Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Novo mesto v višini 28.057.743,93 SIT, Ministrstva za okolje in prostor v višini 10.197.520,14 SIT ter Ministrstva za finance, Carinske uprave Republike Slovenije v višini 149.978,00 SIT). Terjatve bodo poplačane v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Instalacije d.d. Ajdovščina: Terjatvi Republike Slovenije znašata v skupnem znesku 66.084.902,23 SIT (Ministrstva za gospodarstvo v višini 29.789.329,15 SIT in Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije v višini 36.295.573,08 SIT). Terjatvi bosta poplačani v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Mesarstvo Šentjur d.d., Šentjur: Terjatev Republike Slovenije Ministrstva za okolje in prostora znaša 28.772.416,00 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Gruda Jurmes d.d., Šentjur: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Carinske uprave Republike Slovenije znaša 27.562.248,00 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v dveh letih od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 40 %.

- Dolžnik Media grafika, Podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov d.o.o., Velenje: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za gospodarstvo znaša 78.402.292,41 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v enem letu od od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Ingrad VNG d.d., Družba za visoke in nizke gradnje, Lava 7, Celje: Terjatev Republike Slovenije znašata v skupnem znesku 98.613.840,36 SIT (Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije v višini 57.498.567,56 SIT in Ministrstva za gospodarstvo v višini 41.115.272,80 SIT). Terjatev bosta poplačani v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Ibiko Inženiring biro Konjice d.o.o., Slovenske Konjice: Terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije znaša 59.094.362,98 SIT s pp. Terjatev bo poplačana v enem letu z obrestmi 1,35 % letno od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Tekstilna tovarna Prebold: Terjatev Republike Slovenije znašajo skupaj 24.067.446,44 SIT (Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije v višini 11.730.415,00 SIT, Ministrstva za okolje in prostor, Agencije Republike Slovenije za okolje in prostor v višini 12.493.098,00 SIT in Ministrstva za gospodarstvo v višini 110.879.336,44 SIT). Terjatev bodo poplačane v enem letu obrestovano s TOM od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %.
- Dolžnik Rog d.d. Ljubljana. Terjatev Republike Slovenije znašajo v skupnem znesku 55.024.674,32 SIT (Ministrstva za okolje in prostor v višini 838.893,00 SIT, Generalne carinske uprave v višini 210.175,00 SIT, Carinske uprave Republike Slovenije v višini 6.981.153,30, Ministrstva za gospodarske dejavnosti v višini 308.537.949,62 SIT, Carinarnice Nova Gorica v višini 13.669.459,00 SIT, Ministrstva za pravosodje v višini 2.471.199,40 SIT. Terjatev bodo poplačane v enem letu od pravnomočnosti potrjene prisilne poravnave v višini 20 %

Kot je bilo že zapisano v prejšnjih poročilih, država nastopa tudi kot predlagatelj uvedbe stečajnega postopka. Vložili smo 208 predlogov za uvedbo postopka, ki predstavljajo 1/3 vseh prejetih zadev. V teh postopkih največkrat ni pričakovati nikakršnega poplačila dolga, je pa interes upnika v tem, da se po pravnomočnosti sklepa o začetku in zaključku stečajnega postopka takšnega podjetnika ali gospodarsko družbo izbriše iz registra in se mu oziroma ji s tem onemogoči nadaljnje poslovanje in kopičenje dolga na področju davkov. Tako so sodišča v 18 primerih predlogom sledila in stečajne postopke hkrati zaključila, saj je šlo za manjše pravne osebe ali samostojne podjetnike, katerih premoženje ne bi zadoščalo niti za stroške stečajnega postopka.

IV/4. NEPRAVDNI POSTOPKI

Državno pravobranilstvo je zastopalo državo v 19.322 nepravdnih postopkih, od katerih je bilo v letu 2003 novih 6.982, kar je za 5,79 % manj kot v predhodnem letu (2003 – 6.982, 2002 – 7.411). Med navedene zadeve štejemo tudi 174 prejetih razlastitvenih zadev, ki jih vodimo v Razl. vpisniku.

Ob koncu obdobja poročanja je bilo nerešenih 9.390 zadev, kar je za 23,90 % manj kot v predhodnem letu (2003 – 9.390, 2002 – 12.338).

Državno pravobranilstvo je na področju nepravdnih postopkov:

- Vložilo 4.451 zemljiškoknjižnih predlogov na vpise lastninske pravice v korist Republike Slovenije in vpise zaznamb nepremičnin, razglašene za kulturni spomenik državnega pomena, vpis kulturnih spomenikov v zemljiški knjigi. Sodišča so zaradi uvajanja elektronske zemljiške knjige in izjemno povečanega vpisovanja zadev v zemljiško knjigo izdala sklepe o predlaganih vpisih v več kot polovici zadev, zaradi česar se je število nerešenih nepravdnih postopkov močno zmanjšalo. Največ vpisov se nanaša na kmetijska zemljišča in na zemljišča, potrebna za gradnjo avtocest, na izbris vpisa zastavne pravice, do katerih pride v primeru, ko so zastavni dolžniki zavarovano terjatev (večinoma terjatev Davčne uprave Republike Slovenije) v celoti poravnali. Vpisov etažne lastnine je bilo malo.

Predloge za vpis lastninske pravice so posredovali različni upravljavci državnega premoženja, zlasti Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, Ministrstvo za promet, Direkcija Republike Slovenije za ceste, Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji, DDC svetovanje in inženiring, Družba za svetovanje in inženiring d.o.o., Servis skupnih služb Vlade Republike Slovenije, različni davčni uradi Davčne uprave Republike Slovenije, Ministrstvo za kulturo, različne upravne enote, Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Ministrstvo za obrambo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstvo za zdravje.

V dobi poročanja je bilo zavrnjenih 90 predlogov za vpis lastninske pravice, ki so bili vloženi do 9.5.2002. Ustavno sodišče Republike Slovenije je z odločbo U-I-224/2000 z dne 9. 5. 2002 (Uradni list RS, št. 50/02) namreč razveljavilo 85. člen Zakona o javnih cestah in 137. člen Zakona o zemljiški knjigi, na podlagi katerih je bil dopusten vpis javnih cest v zemljiško knjigo glede na dejansko stanje brez ustrezne zemljiškoknjižne listine. Ker je bil to poenostavljen postopek vpisa na podlagi listin geodetske uprave, je bilo na ta način vloženo veliko predlogov, ki pa jih sodišča do citirane odločbe Ustavnega sodišča v pretežni meri še niso izvedla.

- V zapuščinskih postopkih je Državno pravobranilstvo v 136 zadevah prijavilo terjatve države iz naslova neplačanih davkov, prejetih socialnih pomoči in neplačanih stroškov izvršilnega postopka v skupnem znesku 138.323.521,79 SIT (v eni skupaj s predlogom za ločitev zapuščine). Dediči pogosto dolg v zapuščinskem postopku priznajo kot nesporen in posebno v primeru manjših zneskov terjatev prostovoljno poravnajo še v fazi zapuščinskega postopka ali po izdaji sklepa o dedovanju.

Zakon o dedovanju (Uradni list RS, št. 67/01) določa, da postane zapuščina brez dedičev last Republike Slovenije, sodišče pa jo s sklepom izroči organu, ki je pristojen za gospodarjenje s

posamezno vrsto premoženja. Gre za t.i. kaduciteto. V letu poročanja je Državno pravobranilstvo prejelo 84 sklepov, na podlagi katerih je zapuščina postala last Republike Slovenije.

Zaradi odprave nejasnosti, kateri državni organ je dolžan premoženje prevzeti, je Vlada s sklepom št. 464-1/01 z dne 17.5.2001 določila, da je za prevzem premičnega in nepremičnega premoženja pristojen Servis skupnih služb Vlade Republike Slovenije, za prevzem kmetijskih zemljišč in gozdov Sklad, za prevzem finančnega premoženja pa Ministrstvo za finance. Ker so se po prevzemu zapuščine pojavljali različni problemi, je Servis skupnih služb Vlade dne 2.4.2003 organiziral sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki pravobranilstva skupaj s predstavniki Ministrstva za finance in Kadrovske službe Vlade. Ugotovljeno je bilo, da je največ problemov v primerih, ko je premoženje ostalo brez dedičev, ker so se zakoniti dediči dedovanju odpovedali zaradi prezadolženosti zapustnika, upniki pa zahtevajo plačilo svojih terjatev od države.

Veljavna zakonodaja tega področja ne ureja. Teorija zagovarja stališče, da kaducitetni upravičenec, torej država, odgovarja za zapustnikove dolgove do višine prevzetega premoženja, upnik se lahko poplača iz kateregakoli premoženja kaducitetnega upravičenca, ker tukaj dedno pravo ne pozna ločitve zapuščine. Takšno je tudi večinsko mnenje sodišč. Takšno stališče se zdi Državnemu pravobranilstvu vprašljivo, saj kaducitetni upravičenec ni dedič in ni predpisano, da odgovarja kot dedič. V praksi nastajajo problemi že pri ugotavljanju vrednosti prevzetega premoženja, saj je tržna vrednost praviloma nižja kot cenilna, lahko tudi ni interesov za nakup, ker je država prejela poslovni delež v gospodarskih družbah, nepremičnine obremenjene s hipotekami ali solastninski delež na nepremičninah, poleg tega država s premoženjem ne more razpolagati, če ni uvrščeno v načrt prodaje državnega premoženja. Pri premičnem premoženju pa se pojavlja problem fizičnega prevzema premičnih stvari in nato ugotavljanja njene vrednosti. Problem je tako v ugotovitvi vrednosti prevzetega premoženja za katerega naj država odgovarja, kako poplačati upnike, katerih terjatve presegajo prevzeto vrednost (ali po vrstnem redu ali v sorazmerju) in kako ravnati, če se terjatve pojavijo po razdelitvi premoženja.

Državno pravobranilstvo je Ministrstvu za finance predlagalo, da se kaduciteta zakonsko podrobno uredi. Predlog je bil posredovan v vednost tudi Ministrstvu za pravosodje. Po mnenju Državnega pravobranilstva bi bilo potrebno določiti, da se kaduciteta šteje za dedovanju podoben način pridobitve premoženja ali pa da pomeni izviren (originaren) način pridobitve. Če se sprejme prvo stališče, potem država odgovarja za dolgove zapustnika do višine vrednosti prevzetega premoženja, če se sprejme drugo stališče pa država ne stopi v pravni položaj prevzemnika, kar posledično pomeni, da ne odgovarja za njegove obveznosti. V primeru, da država odgovarja za zapustnikove obveznosti, bi bila po našem mnenju najprimernejša uzakonitev posebnega kaducitetnega postopka, ki bi bil urejen podobno kot drugi postopki v primerih, ko je omejena odgovornost prevzemnikov premoženja (npr. stečajni postopek, postopek prisilne poravnave). Ne glede na to kakšna bo odločitev zakonodajalca pa menim, da je v primeru obstoja dolgov nujno

poskrbeti za čimprejšnje vnovčenje pridobljenega premoženja oz. za podzakonske predpise, ki bodo urejali merila in kriterije za popisovanje in ocenitev zapuščine.

- V postopkih za razlastitev nepremičnin, potrebnih za gradnjo infrastrukturnih objektov, je Državno pravobranilstvo imelo v delu 459 zadev, na novo pa je bilo vloženih 162 predlogov za razlastitev (gradnja severne obvoznice Koseze, obvoznice Pragersko, avtoceste in vzporednih objektov na odsekih Kronovo-Smednik, Krška vas-Obrežje, Bič – Korenitka in na mejnih prehodih Obrežje, Metlika in Gruškovje ter hitre ceste Selo-Vipava, Klanec-Bivje).

S 1. 1. 2003 je stopil v veljavo Zakon o urejanju prostora (v nadaljevanju: ZUreP-1), ki je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 110/02 z dne 18. 12. 2002. S citiranim zakonom je razveljavljen Zakon o stavbnih zemljiščih (Uradni list RS, št. 44/97), razen v delu, kolikor se nanaša na urejanje grajenega javnega dobra ter določbe prve alineje 56. člena v delu, ki se nanaša na nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča (5. točka prvega odstavka 179. člena ZUreP-1). V 3. razdelku citiranega zakona je v členih 92 – 114 na novo urejena razlastitev in omejitev lastninske pravice, pri tem pa 96. člen določa, da o zahtevah za razlastitev odločajo v upravnem postopku na prvi stopnji upravne enote ter na drugi stopnji Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, razen če je z drugim zakonom določena drugačna ureditev.

Sodišča glede novih zahtevkov odslej odločajo le o odškodnini za razlaščene nepremičnine, če ni prišlo do sklenitve sporazuma in ne več o sami razlastitvi ali omejitvi lastninske pravice. V letu 2003 je tako Državno pravobranilstvo v delo prejelo 162 predlogov za razlastitev in 12 predlogov za določitev odškodnine za že razlaščena zemljišča. Predlogu za razlastitev mora biti zaradi utemeljitve javnega interesa za razlastitev priložena vsa potrebna dokumentacija. Upravna enota po prejemu predloga izpelje upravni postopek in izda odločbo, v kateri ugotovi ali je izkazana javna korist za razlastitev ter odloči o uvedbi postopka. Ker se v tem postopku ne odloča o višini odškodnine, postopek teče hitro. V primeru, ko razlastitveni upravičenec in razlastitveni zavezanec skleneta sporazum o odškodnini, bodisi v postopku pred upravnim organom na ustni obravnavi ali naknadno na zapisnik oz. pred notarjem v obliki notarsko overjene listine in ga predložita upravnemu organu, le-ta v odločbi povzame sporazum o odškodnini. Na tej podlagi je bil sklenjen sporazum o odškodnini v postopku razlastitve zemljišč za mejni prehod Metlika.

Kadar stranki ne skleneta sporazuma o odškodnini na zgoraj opisan način, je upravni organ dolžan pozvati razlastitvenega upravičenca in razlaščenca, da skleneta sporazum o odškodnini oz. nadomestilu. Če sporazum ni sklenjen v dveh mesecih, lahko razlastitveni upravičenec ali razlaščenec vložita predlog za odmero odškodnine oziroma določitev nadomestila v nepravdnem postopku na pristojnem sodišču. V takšnih primerih Državno pravobranilstvo zastopa Republiko Slovenijo v postopkih za določitev odškodnine, ki tečejo pred okrajnimi sodišči v nepravdnem postopku.

Posledica spremembe v pristojnosti organov za postopek razlastitve je sprememba zakonitega zastopnika države kot razlastitvenega upravičenca. Na podlagi drugega odstavka 7. člena Zakona o državnem pravobranilstvu zastopa Državno pravobranilstvo subjekte iz prvega odstavka 7. člena citiranega zakona pred upravnimi organi le na podlagi pooblastila. Tako Državno pravobranilstvo v delu razlastitvenega postopka, ki teče pred upravnim organom, države ne zastopa več kot zakoniti zastopnik, ampak le, če Državno pravobranilstvo za zastopanje pooblasti Vlada. Zaradi zagotovitve kontinuitete pri zastopanju v razlastitvenih zadevah je Vlada s sklepom št. 465-89/2003 z dne 03.04.2003 pooblastila Državno pravobranilstvo, da jo zastopa v vseh upravnih postopkih zaradi razlastitve ali omejitve lastninske pravice, ki se vodijo pred upravnimi organi, pristojnimi za odločanje o razlastitvah nepremičnin v javno korist, zaradi gradenj državnih cest, ki jih v imenu in za račun Republike Slovenije vodita Direkcija Republike Slovenije za ceste in Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji, s sklepom št. 465-196/2003 z dne 26.6.2003 pa za zastopanje države zaradi razlastitve nepremičnin, ki jih država potrebuje za gradnjo mejnih prehodov in jih v imenu in za račun Republike Slovenije vodi Servis skupnih služb Vlade Republike Slovenije.

Razlastitveni postopki, ki do uveljavitve ZUreP-1 še niso bili pravnomočno končani, se skladno z drugim odstavkom 177. člena ZUreP-1 končajo po dotlej veljavnih predpisih. V teh primerih se torej postopki nadaljujejo pred okrajnimi sodišči, kjer Državno pravobranilstvo predlagateljja Republiko Slovenijo zastopa kot zakoniti zastopnik.

Poudariti je potrebno, da ZUreP-1 izrecno določa (104. člen), da v primeru, da se razlastitev zahteva za namene iz prvega in drugega odstavka 93. čl. zakona (javna korist), ki terjajo hitro pridobitev nepremičnin, razlog izbire in potreba nujnega postopka pa mora biti dodatno obrazložen in utemeljen, upravni organ odloča o zadevi prednostno, določena pa je tudi izvršljivost odločbe pred pravnomočnostjo. Navedena določba tako zahteva nujno in hitro poslovanje upravnega organa kakor tudi intenzivno poslovanje Državnega pravobranilstva v istih zadevah.

- V letu 2003 je na podlagi 110. člena ZureP-1 Državno pravobranilstvo vložilo tudi 15 predlogov za omejitve lastninske pravice. Po drugem odstavku 110. členu citiranega zakona se s služnostjo na nepremičnini lahko omeji lastninska pravica, če je to potrebno za postavitve omrežij in objektov gospodarske javne infrastrukture in njihovo nemoteno delovanje. Ustanovitev služnosti lahko predlaga država, občina oziroma izvajalec javne službe. V teh zadevah nastopa Republika Slovenija kot predlagatelj, kot razlastitveni upravičenec pa Elektro podjetja, saj je zaradi izgradnje avtoceste potrebna preselitev trase elektrovodov.
- V postopkih za določitev meje in nujnih poti je Državno pravobranilstvo sodelovalo v 32 novih zadevah, ko nepremičnine - parcele predlagateljev mejijo z nepremičnino - parcelo, ki je v lasti

Republike Slovenije. Sedežno pravobranilstvo poroča, da je bila država predlagatelj v dveh zadevah, v ostalih postopkih pa je bila nasprotni udeleženec.

- V postopkih zaradi razdružitve nepremičnin je Državno pravobranilstvo sodelovalo v osmih novih zadevah, ko je Republika Slovenija vpisana kot solastnik idealnega deleža. V bodoče je še pričakovati povečanje števila postopkov zaradi razdružitve nepremičnin, ker so bili upravičencem v postopkih denacionalizacije in postopkih po 145. členu ZIKS mnogokrat vrnjeni le idealni – solastniški deleži na nepremičninah, Republika Slovenija pa je na številnih nepremičninah vpisana kot solastnik v idealnem deležu. Če ne bo prišlo do sporazumne razdružitve nepremičnin in sklenitve ustrezne pogodbe, bo potrebno te nepremičnine na predlog katerega koli solastnika v nepravdnem postopku razdružiti v naravi.
- Državno pravobranilstvo je v letu 2003 na podlagi določb 168. – 178. člena Zakona o nepravdnem postopku na pristojna sodišča vložilo tudi 24 predlogov za sodni depozit. Gre za primere, ko so razlastitveni postopki pravnomočno končani, nasprotnim udeležencem oziroma razlastitvenim zavezancem pa odškodnine za razlaščena zemljišča ni bilo mogoče nakazati zaradi neznanega bivališča oziroma drugih razlogov.

IV/5. POSTOPKI PO ZAKONU O DENACIONALIZACIJI

Državno pravobranilstvo je v letu 2003 obravnavalo 5.506 denacionalizacijskih zadev v skupni vrednosti 9.659.322.167,63 SIT. V delo je prejelo 607 novih zadev v skupni vrednosti 103.768.500,44 SIT, kar je za 17,53 % manj zadev kot v letu 2002. V večini primerov zahtevki niso denarno ovrednoteni, ker se zahteva vrnitev v naravi. Predvidevamo, da organi, ki obravnavajo predmetne zadeve, Državno pravobranilstvo z vsemi zahtevki še vedno niso seznanili, saj smo prejeli do zaključka poročila še 158 novih zadev.

Značilnost zadev po Zakonu o denacionalizaciji (v nadaljevanju: ZDen) je, da lahko denacionalizacijski upravičenci v eni zadevi uveljavljajo več zahtevkov za vrnitev (npr. gozda, kmetijskega zemljišča, stanovanjske ali poslovne stavbe, vrednostnih predmetov). Upravičenci imajo pravico zahtevati vrnitev podržavljenega premoženja, za kmetijsko zemljišče pa lahko zahtevajo namesto vrnitve zemljišča priznanice Sklada. Če vrnitev v naravi ni mogoča, lahko upravičenci zahtevajo odškodnino v obliki obveznic ali delnic, pri kmetijskih zemljiščih lahko zahtevajo nadomestna zemljišča. Tako upravičenci v postopkih zahtevajo tudi različne oblike odškodnine.

Vračanje odvzetih stvari po več kot 50 letih zahteva ugotavljanje vrednosti stvari v času podržavljenja, kakor tudi v času vračanja. Vlaganja v nepremičnine ali njihove adaptacije so zahtevala dodatna preverjanja morebitnih bistveno povečanih vrednosti, do katerih upravičenec denacionalizacije ni upravičen, ali ugotovitve bistveno zmanjšanih vrednosti, ki dajejo upravičencu pravico do vrnitve z

doplačilom odškodnine do polne vrednosti ob podržavljenju. Raznolikost zahtevkov, kakor tudi ugotavljanje ter ocenjevanje sedanjega stanja in vrednosti nepremičnine, ki se vrača, ter primerjava s stanjem in vrednostjo ob podržavljenju, prav gotovo prispeva k dolgotrajnosti postopkov.

Strokovno najzahtevnejši in zato tudi najbolj dolgotrajni in najdražji so postopki, v katerih upravičenci zahtevajo vrnitev nepremičnine, ki služi za opravljanje dejavnosti državnih organov ali za dejavnosti s področja zdravstva, vzgoje in izobraževanja, kulture oz. drugih javnih služb. Zakonodajalec je v 19.členu ZDen določil, da takih nepremičnin ni mogoče vrniti, če bi bila s tem bistveno okrnjena možnost za opravljanje teh dejavnosti, ker jih ni mogoče nadomestiti z drugo nepremičnino ali bi bila nadomestitev povezana z nesorazmernimi stroški. Obstoj ovir za vrnitev mora v primeru, da nepremičnine uporablja za naštete dejavnosti, dokazati država. Zaradi nedoločenosti pravnih pojmov je dokazovanje težko in dolgotrajno ter zahteva obsežno delo izvedenca in različne izračune. V praksi se upravičenci praviloma ne strinjajo z mnenji izvedencev, da bi bila nadomestitev nepremičnine povezana z nesorazmernimi stroški in oceno izpodbijajo z mnenji drugih izvedencev.

Skupina za pripravo sklepanja poravnav v postopkih denacionalizacije (v nadaljevanju: skupina), ki jo je s sklepom št. 462-1/2002 z dne 25.7.2002 ustanovila Vlada, je v letu poročanja sprotno usklajevala različna stališča vseh prizadetih v denacionalizacijskih postopkih zaradi pospešitve postopkov, zmanjšanja števila pritožb, čimprejšnje izročitve nepremičnin, ki jih je možno vrniti upravičencu in celovite ureditve razmerij nastalih zaradi denacionalizacije v izogib novim sporom. Tako je iskala zakonite, za obe strani sprejemljive rešitve v postopkih vračanja državnega premoženja, ki bi se oblikovale v poravnavi, ki mora biti vključena v odločbo o denacionalizaciji. V primeru vrnitve nepremičnine, ki jo država potrebuje za opravljanje svoje dejavnosti, so potekali dogovori tudi o upoštevanju povečane vrednosti nepremičnin zaradi družbenih vlaganj, o času najema, višini najemnine, eventualni odškodnini za neuporabo nepremičnin.

Skupina je obravnavala sedem predlogov poravnav. Šest predlogov je predložilo Državno pravobranilstvo, enega pa Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Posamezne zadeve je komisija obravnavala večkrat, saj so bila nujna usklajevanja med člani komisije, upravičenci in upravljalci državnega premoženja. Tri zadeve so bile zaključene s sklenitvijo poravnave.

ZDen je pravno zelo zahteven zakon, pri izvajanju katerega so se pojavljala nova stališča v razumevanju, ki se razlikujejo od dosedanje prakse. Tako je npr. Vrhovno sodišče Republike Slovenije v sklepu opr.št. I Up 254/2002 z dne 28.11.2002 zavzelo stališče, da Državno pravobranilstvo ni zakoniti zastopnik Sklada v postopku denacionalizacije in je sodbo Upravnega sodišča Republike Slovenije, opr.št. U 1241/98 z dne 26.1. 2000 razveljavilo, tožbo pa zavrglo. Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije je sprejelo pobudo Državnega pravobranilstva in zoper sklep vložilo zahtevo za varstvo zakonitosti. Sprejelo je stališče Državnega pravobranilstva, da se postopek nanaša na denacionalizacije kmetijskega zemljišča, ki poteka na podlagi določb ZDen. Navedeni zakon kot specialni predpis v prvem odstavku 27. člena določa, da je Sklad zavezanec za vračilo podržavljenih

kmetijskih zemljišč. V novem petem oziroma četrtem odstavku 60. člena istega zakona pa je izrecno določeno, da Državno pravobranilstvo zastopa v postopku interese zavezane stranke, če se zahtevek glasi na premoženje, ki je v lasti Republike Slovenije. V postopkih denacionalizacije je torej z zakonom posebej določeno, da je v zadevnih postopkih Državno pravobranilstvo zakoniti zastopnik Sklada. Vrhovno sodišče Republike Slovenije je dne 19.03.2004 s sklepom opr. št. VI IPS 1/2003-10 ugodilo zahtevi za varstvo zakonitosti in razveljavilo izpodbijani sklep iz razlogov, ki jih je Državno pravobranilstvo navedlo v pobudi za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti.

Problem, kdo je zavezanec v postopku denacionalizacije, je nastal tudi s spremembo Zakona o ohranjanju narave, ki je določil, da s kmetijskimi zemljišči in gozdovi v lasti države na zavarovanem območju (npr. Triglavski narodni park) gospodari upravljalec zavarovanega območja. Ker s takim zemljiščem ne gospodari več Sklad, po našem mnenju ta ni več zavezanec v postopku denacionalizacije, ampak je zavezanec država.

V skupnem letnem poročilu za leto 2002 sem navedel, da dolgotrajnost postopkov denacionalizacije povzročata še dve sporni pravni vprašanji, o katerih ni odločitve vrhovnih pravnih inštanc v državi: vprašanje obstoja pravice do odškodnine od Republike Avstrije in vprašanje pravice do vrnitve nepremičnin, ki so kulturni spomeniki državnega pomena, last države oz. naravno javno dobro.

Odgovor na prvo vprašanje je dalo Ustavno sodišče, ko je s sodbo Up-547/02-22 z dne 8.10.2003 (Ur.l. RS št. 108/2003) odločalo o vprašanju, ali so osebe, ki so bile ob uveljavitvi Avstrijske državne pogodbe (v nadaljevanju: ADP) avstrijski državljani, upravičeni do denacionalizacije zaplenjenega premoženja ali pa se jim ta pravica lahko odreče po drugem odstavku 10.člena ZDen, ker so imeli pravico zahtevati odškodnino od Avstrije na podlagi drugega odstavka 27.člena ADP. V odločbi je zavzelo stališče, da osebi - jugoslovanskemu državljanu, ki ji je bilo premoženje podržavljeno po Odloku AVNOJ ali Zakonu o prenosu sovražnikovega premoženja v državno last in o sekvstraciji premoženja odsotnih oseb pa ni bila na dan 18.3.1938 in 28.4.1995 hkrati tudi avstrijski državljan, ni mogoče odreči pravice do denacionalizacije, ker na podlagi drugega odstavka 27. člena že citirane državne pogodbe ni imela pravice do odškodnine od Republike Avstrije, čeprav je bila ob uveljavitvi pogodbe avstrijski državljan.

Državno pravobranilstvo je v vseh postopkih, kjer je zagovarjalo drugačno pravno stališče, po objavi odločbe Ustavnega sodišča te ugovore umaknilo.

O drugem vprašanju še ni pravnomočno odločeno.

V letu poročanja je bilo pravnomočno končanih in izvedenih v zemljiški knjigi 1519 zadev, od tega na sodiščih 112 zadev. Poleg tega je bilo pravnomočno končanih še 1143 zadev, ki statistično še niso zaključene, ker sodišče odločb še ni zemljiškknjižno izvedlo. Pri organih pristojnih za denacionalizacijo je v postopku še 2.844 zadev za vrnitev državnega premoženja.

Rešene zadeve v letu 2003:

- Zahtevkom za vrnitev v naravi je bilo ugodeno v 897 primerih v vrednosti 792.255,30 DEM + 355.275.484,27 SIT, delno ugodeno v 190 primerih v vrednosti 1.891.350,49 DEM, zavrnjeno 90 zahtevkov, rešeno na drug način 208 zahtevkov.
- Zahtevkom za izdajo priznanic je bilo ugodeno v 64 primerih v vrednosti 14.901,54 DEM + 10.727,81 EU + 1.287.330,00 SIT, noben zahtevek ni bil zavrnjen, niti rešen na drug način.
- Zahtevkom za nadomestna zemljišča je bilo ugodeno v 152 primerih. Upravičenci so prejeli v last in posest nadomestna zemljišča v skupni površini 2.499.303 m² in v vrednosti 2.163.995,69 DEM. Trinajst zahtevkov je bilo zavrnjenih, 76 je bilo rešenih na drug način.

Zahtevki so bili rešeni na drug način takrat, ko je bilo ugotovljeno, da Republika Slovenija ali Sklad nista bili zavezanca v postopku, da ni bilo pogojev za vrnitev v naravi ali izročitev nadomestnih zemljišč, ali pa so bili zahtevki spremenjeni v obveznice Slovenske odškodninske družbe.

Upravičenci, ki jim kmetijskih zemljišč ni bilo mogoče vrniti v naravi, so se s Skladom dogovarjali za nadomestna zemljišča. Podpisanih je bilo 107 sporazumov, zavrnjenih 13 sporazumov, en sporazum ni bil vrnjen v postavljenem roku. Upravni organi so v letu poročanja izdali 105 odločb o dodelitvi nadomestnih zemljišč; število je večje kot je število zaključenih zadev, ker je bilo v nekaterih zadevah več sporazumov. V primerih, ko predlagatelji ne sprejmejo ponudeno nadomestno zemljišče, Sklad zadevo zaključi, upravne enote izdajo potem odločbo o odškodnini v obliki obveznic.

Državno pravobranilstvo ne vodi podatkov o vrednosti premoženja vrnjenega v naravi. Prav tako nima podatkov o vrednosti premoženja, ki ga ni mogoče vrniti v naravi, ker je v postopkih za plačilo odškodnine v obliki obveznic ali delnic zavezanec Slovenska odškodninska družba, katere Državno pravobranilstvo ne zastopa.

Ob izteku leta je ostalo nerešenih 3987 zadev.

IV/6. POSTOPKI PO ZAKONU O IZVRŠEVANJU KAZENSKIH SANKCIJ

Med te zadeve štejemo zahtevke za vrnitev premoženja, ki je bilo zaplenjeno z razveljavljeno kazensko sodbo na podlagi Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (145. člen ZIKS). V primeru razveljavljene kazni zaplembe premoženja se premoženje vrne obsojencu oz. njegovim dedičem. Zavezanec za vrnitev premoženja v naravi je država oz. lokalna skupnost, v katere lasti je zaplenjeno premoženje. Zavezanec za vrnitev kmetijskih zemljišč, kmetij in gozdov v lasti Republike Slovenije in

za odškodnino v priznanih je Sklad, zavezanec za odškodnino v delnicah, obveznicah in denarju pa Republika Slovenija. Takšnih zadev je imelo Državno pravobranilstvo v delu 251, od teh je bilo novo pripadlih 32. Vrednost obravnavanih zadev znaša 14.344.772.961,86 SIT, vrednost novo prejetih zahtevkov pa 378.506.492,00 SIT in 377.826,24 USD. Opozoriti pa je treba, da večina zahtevkov ni denarno ovrednotena.

V letu 2003 še vedno ni bilo enotno rešeno vprašanje začetka teka obresti po Zakonu o izdaji obveznic za plačilo odškodnine za zaplenjeno premoženje zaradi razveljavitve kazni zaplembe premoženja. Zakon je določil, da upravičencu pripadajo obresti za čas od pravnomočnosti odločbe o razveljavitvi kazni zaplembe premoženja in določitve višine odškodnine za zaplenjeno premoženje do izdaje obveznic. Upravičenci do odškodnine so zahtevali obračun obresti že od pravnomočnosti odločbe o razveljavitvi kazni zaplembe premoženja naprej. Višje sodišče v Ljubljani je v letu 2001 in ponovno v letu 2002 (sklepa II Cp 1473/2001 z dne 3.10.2001 in II Cp 1956/2001 z dne 13.11.2002) odločilo, da gredo upravičencu obresti od določitve odškodnine, ker morata biti pravnomočni obe sodni odločitvi in ne samo ena. Odločitev je obrazložilo s tem, da bi moral zakonodajalec jasno in nedvoumno zapisati v zakonu, če bi to hotel, da obresti tečejo že od dneva razveljavitve odločbe o zaplembi dalje. Na drugi strani so obstajale odločbe, v katerih so sodišča določila odškodnino, glede obresti pa navedla, naj se obračunajo v skladu z zakonom. Slovenska odškodninska družba, ki izdaja obveznice, v sodnih odločbah določenim glavnica pripíše obresti, obračunane od določitve odškodnine dalje. Ustavno sodišče Republike Slovenije je v obrazložitvi odločitve (št. U-I-156/99 z dne 15.11.2001), da ni v skladu z ustavo 145.c člen Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, ki je izključeval odškodninske zahtevke iz naslova nemožnosti uporabe oz. upravljanja premoženja ter iz naslova vzdrževanja nepremičnin in iz naslova katerihkoli izgubljenih dobičkov v času od zaplembe premoženja do dneva vložitve zahteve za povrnitev škode pri Ministrstvu za pravosodje, med drugim zapisalo, da se že iz dosedanjega besedila Zakona o izdaji obveznic razume, da gredo upravičencem obresti za ves čas od pravnomočne razveljavitve kazni zaplembe premoženja do izdaje obveznic. Višje sodišče v Ljubljani je v odločbi opr. št. Cp 312/03 pravno stališče, ki ga je zavzelo v prejšnjih že pravnomočnih odločbah, spremenilo in priznalo obresti od razveljavitve kazni zaplembe premoženja naprej. Državno pravobranilstvo je zoper odločbo, ki je bila v nasprotju z dosedanjimi odločitvami, vložilo revizijo na Vrhovno sodišče Republike Slovenije dne 25.4.2003. Le-to je s sodbo opr.št. II Ips 520/2003 z dne 22.4.2004 revizijo zavrnilo, tako da dilema o začetku teka obresti ne more več obstajati.

Pregled pravnomočno rešenih zahtevkih v letu 2003:

- Ugodeno je bilo trem zahtevkom za vrnitev v naravi (podatek o vrednosti ne obstaja), dva zahtevka sta bila zavrjena, štirje zahtevki za vrnitev v naravi so bili rešeni na drug način, en zahtevak je bil umaknjen.

- Dvajsetim zahtevkom za izdajo obveznic v skupni vrednosti 524.265.244,91 SIT in 775.220,02 DEM je bilo ugodeno v celoti, enemu zahtevku je bilo delno ugodeno v višini 227.691,00 SIT, osem zahtevkov je bilo zavrženih, sedem zahtevkov je bilo rešenih na drug način, dva zahtevka sta bila umaknjena.

V letu poročanja odškodnina v obliki delnic ni bila določena.

Rešeno na drug način pomeni, da v postopku Republika Slovenija ni bila zavezanec za vrnitev.

S podatki o vrnitvi kmetijskih zemljišč, kmetij in gozdov, ki so last Republike Slovenije, ter o izdanih priznanih ne razpolagamo, ker v postopkih po Zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij ne zastopamo Sklada.

Ob koncu obdobja poročanja je bilo nerešenih 201 zadev.

IV/7. POSTOPKI PO ZAKONU O UPRAVNEM SPORU

V postopkih, ki se vodijo po določilih Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 50/97, 65/97 – popr. in 70/00 – v nadaljevanju: ZUS) se pojavlja državni pravobranilec v dveh vlogah:

1. a) Kot zastopniku javnega interesa Upravno sodišče Republike Slovenije ali Vrhovno sodišče Republike Slovenije, kadar rešuje upravne spore na prvi stopnji, vročita državnemu pravobranilcu vse tožbe, zaradi možnosti vstopa v spor v javnem interesu.

b) Kot zastopnik javnega interesa lahko državni pravobranilec vloži tožbo, če oceni, da je z upravnim aktom kršen zakon v škodo javne koristi.
2. Državni pravobranilec v upravnem sporu zastopa državo in njene organe, kadar ti nastopajo v funkciji tožnika.

Na podlagi tretjega odstavka 36. člena Zakona o upravnem sporu je Državno pravobranilstvo prejelo 3636 tožb. Po pregledu zadev je Državno pravobranilstvo v 1652 zadevah priglasilo svojo udeležbo kot zastopnik javnega interesa (v vseh postopkih denacionalizacije, v davčnih in carinskih postopkih večje vrednosti ali postopkih obnove teh postopkov, v postopkih zaradi dodelitve koncesij, zaradi prijave blagovnih znamk, zaradi prepovedi opravljanja dejavnosti, zaradi pridobitve azila ter državljanstva, zaradi zemljiškega katastra, zaradi posega v ustavne pravice ter zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku).

Državno pravobranilstvo je kot stranka - zastopnik javnega interesa vložilo 23 tožb, in sicer:

- 12 tožb zoper upravne akte, za katere je bilo ocenjeno, da je z njimi kršen zakon v škodo javnega interesa. Primeri:

*Državni pravobranilec je vložil tožbo, ker je menil, da je v škodo javnega interesa kršen zakon s tem, da se v postopku izdaje enotnega dovoljenja za prenovo kulturnega spomenika Zavodu za varstvo kulturne dediščine ne prizna status stranke v postopku. O zadevi še ni odločeno.

*Vložena je bila tožba na odpravo delnega dovoljenja za gradnjo WWI mreže mobilne telefonije GSM, ker niso bila izdana vsa potrebna soglasja za gradnjo. Sodišče je pritrdilo stališču pravobranilca, da je izvajanje zakonov predpogoj pravne varnosti in ugodilo tožbi.

*Vložena je bila tožba v postopku denacionalizacije gradu Goričane, ker so bile nepremičnine vrnjene brez ugotavljanja dejanskega stanja vrednosti nepremičnin ob podržavljanju in ob vračanju, zaradi česar je bilo zavezanki onemogočeno postaviti zahtevek po vrnitvi bistveno povečane vrednosti. Tožba je bila zavrnjena z utemeljitvijo, da javni interes ni prizadet, vložena je pritožba.

*Tožba je bila vložena zoper odločbo Ministrstva za okolje in prostor, s katero je bila zavrnjena pobuda, da se po nadzorstveni pravici odpravi odločba o dovolitvi posega v zavarovano območje Mirtoviškega potoka. Sodišče je tožbi ugodilo, zoper sodbo se je pritožilo ministrstvo.

*Vložena je bila tožba zaradi odprave odločbe v postopku denacionalizacije, s katero so se v last in posest izročile nepremičnine v območju Triglavskega narodnega parka. Državno pravobranilstvo meni, da imajo nepremičnine, ki ležijo v območju zavarovanem z Zakonom o Triglavskem narodnem parku ter Zakonom o ohranjanju narave, status javnega dobra. Ker obstajajo ovire predpisane v ZDen (3.tč. prvega odstavka 19.člena ZDen v povezavi s 85. členom ZON), nepremičnin ni dopustno vračati v zasebno lastnino. Sodišče o zahtevku še ni odločilo.

*Tožba je bila vložena zoper odločbo, s katero je bila zavrnjena pobuda državnega pravobranilca za razveljavitev dokončne odločbe o ugotovitvi državljanstva na podlagi Zden.

*Zoper občinski svet Občine Lenart je pravobranilec vložil štiri tožbe zaradi odprave odloka o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega in vzgojno-varstvenega zavoda OŠ Volična, OŠ Sv. Trojica, OŠ Lenart in OŠ Sv. Jurij. O tožbah še ni bilo odločeno.

*Zoper odločbo o dodelitve pravice do izlova ciljev. Tožbi je bilo ugodeno.

- 11 tožb zoper odločbe o dodelitvi brezplačne pravne pomoči. Sodišče je vsem tožbam ugodilo.

Kot zakoniti zastopnik tožeče stranke se državni pravobranilec pojavlja zlasti kot zastopnik Sklada v sporih, ki se nanašajo na denacionalizacijske zahtevke. Iz tega naslova je bilo v letu 2003 vloženi šest tožb. Sodišče je petim tožbam ugodilo, dve tožbi pa zavrnilo. V dveh primerih je bila z upravičencem tudi sklenjena poravnava. Poleg tega je državni pravobranilec v funkciji zakonitega zastopnika tožnika vložil 39 tožb po naročilu ministrstev. Štiriintrideset tožb je bilo vloženi v imenu Ministrstva za promet in zveze, Uprave za civilno letalstvo zoper Agencijo za telekomunikacije Ministrstva za informacijsko družbo zaradi plačila pristojbine za uporabo radijske frekvence. O tovrstnih tožbah še ni bilo odločeno.

Delo Državnega pravobranilstva na podlagi 45. člena Zakona o upravnem postopku:

Državni pravobranilec tudi na podlagi 45. člena Zakona o upravnem postopku kot samostojni organ v upravnem postopku zastopa javne koristi. Tako je Državno pravobranilstvo prejelo 13 pobud za vložitev pravnih sredstev v upravnem postopku. Državni pravobranilec je sprejel dve pobudi in predlagal obnovo upravnega postopka na I. stopnji, oba predloga je upravna enota zavrnila, vloženi sta bili pritožbi o katerih pa še ni odločeno. Vložili smo en predlog za odpravo odločbe po nadzorstveni pravici, predlogu je bilo ugodeno, investitor je vložil tožbo na upravno sodišče. Vložili smo pritožbo zoper odločbo upravne enote s katero je izreklo za nično poročilo Okrajnega ljudskega odbora iz l. 1946 o popisu imovine oseb, ki so zapustile državo ali so bile ubite oz. likvidirane, pristojno ministrstvo je pritožbi ugodilo in odločbo odpravilo, predlagatelj postopka je vložil tožbo v upravnem sporu, ki še ni končan.

Konec leta je ostalo nerešenih še 3.771 zadev.

IV/8. PRAVNA MNENJA (VPISNIK M1 IN M2)

Državno pravobranilstvo na podlagi ZDPra uporabnikom državnega premoženja na njihov predlog svetuje pri sklepanju pogodb, s katerimi se ustanavljajo, spreminjajo ali ukinjajo stvarne pravice na nepremičninah ter pri reševanju drugih premoženjskopravnih vprašanj.

Državno pravobranilstvo je prejelo 62 zahtev za izdelavo pravnega mnenja. Vprašanja so se nanašala na različna področja civilnega in upravnega prava. Praviloma je šlo za pravna vprašanja, ki so urejala razmerja, nastala pred mnogimi leti, kar zahteva poznavanje zgodovinskih predpisov, kakor tudi natančen strokoven pregled predhodnih pravnih poslov in razmerij. Menim, da je izdelava tovrstnih pravnih mnenj ne samo strokovno zelo zahtevna, temveč zahteva izredno stopnjo odgovornosti funkcionarja, saj jih le-ta izdaja samostojno, nanje pa so praviloma vezani postopki oz. odločitve državnih organov. Največ vprašanj se je nanašalo na pridobivanje in razpolaganje z nepremičninami, veljavnostjo, izpodbojnostjo ali ničnostjo sklenjenih pravnih poslov.

V letu 2003 je Državno pravobranilstvo podalo mnenje o 60 pogodbah, s katerimi se ustanavljajo, spreminjajo ali ukinjajo stvarne pravice na nepremičninah v lasti Republike Slovenije. V večini pogodb je Republika Slovenija pridobivala nepremičnine, potrebne za graditev avtocest. Število predloženih pogodb je bilo v letu 2003 veliko manjše kot pred letom poročanja (letu 2003 – 38, leto 2002- 948). Manjše število zaprosil za mnenje je delno posledica manjšega pridobivanja zemljišč v državno lastnino, delno pa verjetno posledica ocene, da uporabnik državnega premoženja po Uredbi o

postopkih prodaje in drugih oblikah razpolaganja z državnim premoženjem (Uradni list RS, št. 47/01) ni več dolžan sklenjene pogodbe predložiti Državnemu pravobranilstvu.

Na zahtevo Ministrstva za finance je Državno pravobranilstvo izdalo sedem pravnih mnenj k pogodbam o najemu kreditov Republike Slovenije pri tujih oz. mednarodnih bančnih ustanovah in k pogodbam o dajanju poročstva Republike Slovenije pri najemanju tujih kreditov.

IV/9. PRITOŽBE ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO PRED EVROPSKIM SODIŠČEM ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

Državno pravobranilstvo je o postopkih zoper Republiko Slovenijo pred Evropskim sodiščem za človekove pravice (v nadaljevanju: Evropsko sodišče) obveščeno, ko prejme od sodišča pritožbo pritožnika in zaprosilo, da Vlada odgovori na pritožbene navedbe in posamezna vprašanja, ki jih postavi sodišče. Glavna naloga Državnega pravobranilstva je v prizadevanju za doseg usklajenega mnenja znotraj države glede zatrjevane kršitve Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) ter čim popolnejša obrazložitev pravnih in dejanskih razlogov posameznega primera. V odgovoru, ki ga Državno pravobranilstvo posreduje Evropskemu sodišču, le-to pripravi pregled zakonske in podzakonske ureditve varstva pravic in svoboščin v Republiki Sloveniji ter preveri, ali je pritožnik za varstvo svojih pravic izčrpal vsa pravna sredstva, ki jih dopušča slovenska zakonodaja. Izčrpanost nacionalnih pravnih sredstev je procesna predpostavka za obravnavo zadev pred Evropskim sodiščem. Nadalje se Državno pravobranilstvo skupaj z Vlado opredeli do v pritožbi navedenih dejstev in trditev ter utemelji stališče. To utemeljitev je potrebno praviloma podkrepiti še z ustrezno sodno prakso, ki jo je Evropsko sodišče že zavzelo v podobnih primerih. Poskrbeti je potrebno tudi za zagotovitev ustreznih dokazov. V primerih, ko sodišče odloči, da bo v določeni zadevi potrebno javno zaslišanje, Državno pravobranilstvo na samem zaslišanju ustno argumentirano predstavi stališča in mnenja Vlade glede pritožbenih razlogov ter daje pojasnila in odgovore na vprašanja članov senata, ki jih le-ti podajo na javnem zaslišanju.

Državno pravobranilstvo posluje z Evropskim sodiščem neposredno, saj se lahko sodišču le s popolnimi vlogami zadeva predstavi tako, kot to ocenjujeta Vlada in njen zastopnik.

Državno pravobranilstvo ima pomembno vlogo tudi v zaključni fazi postopka, saj je potrebno v primeru obsodbe države, znotraj države poskrbeti za čim hitrejšo izvršitev odločbe sodišča. Učinek odločb sodišča se namreč odraža tako v zagotovitvi ustreznega zadoščenja pritožniku, kot tudi v zasledovanju ustreznih sprememb v notranjem pravu, da ne bi prihajalo do obravnavanja podobnih pritožb pred Evropskim sodiščem.

V letu 2003 je bilo zoper Republiko Slovenijo registriranih 265 novih zadev. Državnemu pravobranilstvu je bilo v istem letu predloženo v odgovor 89 zadev. Vse zadeve so se nanašale na zatrjevano kršitev pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6.člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki naj bi bila kršena zaradi dolgotrajnosti sodnih postopkov pred slovenskimi sodišči. Poleg tega pritožniki zatrjujejo tudi kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Konvencije.

Od 89 zadev se tri zadeve nanašajo na postopke pred Upravnim sodiščem Republike Slovenije oz. Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije, 12 zadev na postopke pred delovnimi sodišči, ostale zadeve pa na postopke pred okrajnimi in okrožnimi sodišči, od tega se jih večina nanaša na postopke pred Okrožnim sodiščem v Celju.

Iz odgovorov, ki smo jih v zvezi z očitano dolgotrajnostjo postopkov prejeli od posameznih sodišč, je mogoče razbrati, da so razlogi za dolgotrajnost postopkov predvsem naslednji:

Dolgotrajnost postopkov pred vrhovnim oz. upravnim sodiščem je predvsem posledica reorganizacije upravnega sodstva, ko je prišlo tudi do prenosa pristojnosti odločanja v upravnem sporu z vrhovnega na upravno sodišče. Pristojnost odločanja v upravnih sporih, ki so ob začetku uporabe Zakona o upravnem sporu že bili v teku, s čimer sovпада tudi začetek dela Upravnega sodišča Republike Slovenije, je bila prenesena iz vrhovnega na upravno sodišče postopoma, in sicer ob uveljavitvi ZUS za zadeve, začete po 30.6.1996, avgusta leta 2000 oziroma ob uveljavitvi ZUS-A pa tudi zadeve, ki so se začele pred 30.6.1996, pa ob uveljavitvi ZUS-A še niso bile rešene. Na novoustanovljeno Upravno sodišče Republike Slovenije je bilo tako v letu 1998 prenesenih 3.836 zadev, medtem ko jih je na vrhovnem sodišču ostalo še 2.514, od tega je bilo v letu 2000 prenesenih na upravno sodišče še 1.199 zadev.

Tudi razloge za dolgotrajnost postopkov pred ostalimi sodišči je treba iskati v reorganizaciji sodstva v letih 1994 in 1995, ki je imela za posledico velike organizacijske in kadrovske spremembe, prisotna je bila tudi velika fluktuacija sodnikov, bodisi zaradi upokojitve ali odhoda v zasebni sektor, kot tudi napredovanja sodnikov na višje sodniške funkcije. Zaradi dolgotrajnosti postopkov imenovanja nadomestnih sodnikov so bila sodniška mesta, predvsem pred sodišči prve stopnje, dlje časa neustrezno zasedena. Poleg tega so se sodišča v tem obdobju srečevala tudi z znatnim povečanjem pripada zadev, kar je ob upoštevanju vezanosti sodišč na reševanje zadev v skladu s sodnim redom ter večkratne zamenjave razpravljajočih sodnikov na posamezni zadevi, nesporno vplivalo na trajanje in zastoje v postopkih.

Če pogledam trajanje postopkov, na katere se nanašajo pritožbe, ugotovim, da gre v večini primerov za starejše zadeve (postopki so se začeli v letih 1989, 1992, 1993, ali celo še prej), v katerih je očitana dolgotrajnost postopka predvsem posledica večkratne obravnave zadeve v pritožbenem postopku oz. razveljavitve prvostopenjskih sodb zaradi nepopolne ugotovitve dejanskega stanja (naj

omenim zadevo, v kateri pravdni postopek teče že od leta 1978, doslej je bilo petkrat odločeno na prvi stopnji, štirikrat je bila zadeva v pritožbenem reševanju, sporna pa je le še višina odškodnine). V zadevah poznejšega datuma pa se očitana kršitev pravice sojenja v razumnem roku nanaša na postopke, ko pred sodišči prve stopnje še ni bilo odločeno, postopki pa so v teku tudi več kot devet let, med postopki pa prihaja tudi do daljših zastojev (na primer: zadeva, v kateri je med vložitvijo tožbe in razpisom prvega naroka za glavno obravnavo preteklo več kot sedem let, oz. zadeva, v kateri je nastal triletni zastoj zaradi čakanja na izvedeniško mnenje.).

Zahtevki, ki jih pritožniki postavljajo v okviru svojih zahtevkov za pravično zadoščenje, so postavljeni sorazmerno visoko in se gibljejo med 7.000,00 in 15.000,00 EUR - so tudi primeri, ko pritožniki uveljavljajo 120.000.000,00 SIT za premoženjsko škodo iz naslova izpada osebnega dohodka, nastalega v času trajanja postopka, ter 12.000.000,00 SIT za nepremoženjsko škodo iz naslova duševnih bolečin - skupna vrednost zahtevkov pa znaša (približno) 800.000.000,00 SIT.

Poleg kršitve pravice sojenja v razumnem roku pritožniki tudi zatrjujejo, da pravni red Republike Slovenije ne zagotavlja učinkovitih pravnih sredstev za varstvo pravice sojenja v razumnem roku, in v večini zadev pritožniki pred vložitvijo pritožbe na Evropsko sodišče pravnih možnosti, ki jih pravni red Republike Slovenije zagotavlja za varstvo te pravice, niso izčrpali. V svojih odgovorih je Vlada sicer ugovarjala neizčrpanost domačih pravnih sredstev ter s tem nesprejemljivost pritožb, vendar obstaja bojazen, da dosedanja sodna praksa Republike Slovenije, izoblikovana ob obravnavi zahtevkov na ugotovitev kršitve pravice sojenja v razumnem roku pred Upravnim sodiščem Republike Slovenije oz. Ustavnim sodiščem Republike Slovenije, če se zatrjevana kršitev nanaša na postopek Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije, kot tudi odškodninskih zahtevkov po 26.členu Ustave pred rednimi sodišči, ki jo v podkrepitev svojih navedb v odgovorih podaja Vlada, ne bo prestala stroge presoje Evropskega sodišča ter njegovih stališč, da so učinkovita le tista pravna sredstva, ki pritožniku zagotavljajo pravično zadoščenje ne le v teoriji pač pa tudi v praksi.

V letu 2003 je Republika Slovenija pred Evropskim sodiščem sklenila dve prijateljski poravnavi. V pritožbeni zadevi Jecić proti Sloveniji, v kateri je g. Radmilo Jecić uveljavljal kršitev prvega odstavka 6. člena Konvencije, je Evropsko sodišče za človekove pravice 8.7.2003 izdalo sodbo, s katero je ugotovilo, da je Vlada z namenom sklenitve prijateljske poravnave pritožniku pripravljena, v roku treh mesecev, plačati tolarsko protivrednost 4.500 EUR.

G. Radmilo Jecić iz Ankarana je v pritožbi zatrjeval, da je do navedenih kršitev prišlo pred delovnimi sodišči oziroma nekdanjimi sodišči združenega dela, kjer postopek traja že od leta 1989.

Na podlagi zbrane dokumentacije in posredovanega gradiva je bilo ocenjeno, da bi Sodišče verjetno pritožbo opredelilo kot sprejemljivo, saj je postopek v teku že 14. leto in se v pretežnem delu še vedno nahaja na prvi stopnji. Pritožnik pa je zaradi dolgotrajnosti postopka vložil tudi tožbo v upravnem sporu zaradi kršitve ustavne pravice do sojenja v razumnem času. Na poziv sodišča, da tožbo dopolni, je

dopolnitev sodišču poslal že v januarju 2001. Upravno sodišče Republike Slovenije, Oddelek v Novi Gorici pa je tožbo zavrglo šele 28.8.2002. Pritožnik je dne 19.9.2002 vložil pritožbo na Vrhovno sodišče Republike Slovenije, ki pa je njegovo pritožbo zavrnilo.

V pritožbeni zadevi g. Mojce Saksida Smiljanič proti Sloveniji, v kateri je pritožnica zatrjevala istovrstno kršitev, pa je Evropsko sodišče za človekove pravice 13.11.2003 izdalo sodbo, s katero je ugotovilo, da je Vlada z namenom sklenitve prijateljske poravnave pritožniku pripravljena, v roku treh mesecev, plačati tolarsko protivrednost 2.000 EUR.

Pritožnica je v pritožbi zatrjevala, da je do navedenih kršitev prišlo v pravnem postopku v zvezi z vloženo tožbo na ugotovitev solastninske pravice na premoženju, pridobljenem v trajanju zakonske zveze. Na podlagi zbrane dokumentacije in posredovanega gradiva je bilo ocenjeno, da bi sodišče pritožbo opredelilo kot sprejemljivo, saj je bil postopek v teku že 10. leto in se je še vedno nahajal na prvi stopnji.

Pri presoji pritožbenih zadev, ki tečejo zoper Republiko Slovenijo pred Evropskim sodiščem, gre za kompleksna vprašanja, ki posegajo v delovna področja različnih organov oblasti. Da bi bilo sodelovanje Državnega pravobranilstva in različnih organov čimbolj povezano, da bi se stališča hitreje usklajevala med različnimi organi, posebno še, ko bi bilo potrebno predlagati sklenitev prijateljske poravnave, je bila predlagana ustanovitev posebne komisije za presojo utemeljenosti in sprejemljivosti posamezne predlagane prijateljske poravnave. Vlada je predlogu sledila ter 18. 7. 2002 sprejela sklep o ustanovitvi strokovne komisije za presojo utemeljenosti sklepanja prijateljskih poravnav v tovrstnih postopkih. Komisija je bila ustanovljena kot delovno telo Vlade.

Glede na obstoječo negotovost o učinkovitosti pravnih sredstev, ter glede na dejstvo, da je pred Evropskim sodiščem trenutno prek 700 pritožb iz Slovenije, od katerih se jih približno 2/3 nanašata na sojenje v razumnem roku, kot tudi dejstvo, da v zvezi s kršitvijo pravice sojenja v razumnem roku teče že več postopkov tudi pred domačimi sodišči, bo potrebno čimprej ustrezno dopolniti zakonodajo Republike Slovenije tako, da bo v primeru kršitve pravice sojenja v razumnem roku oškodovanec lahko prišel pred domačimi pristojnimi organi v razumnem roku do pravičnega zadoščenja.

V. IZOBRAŽEVANJE

Novembra 2003 je Državno pravobranilstvo v okviru Centra za izobraževanje organiziralo v Podčetrtku šolo državnih pravobranilcev. Šole so se udeležili vsi državni pravobranilci, pomočniki državnega pravobranilca, višji strokovni sodelavci in generalna sekretarka. Predmet obravnave so bile teme o urejanju in spreminjanju mej v zemljiškem katastru, zemljiškoknjižnem postopku in novih posebnih zemljiškoknjižnih postopkih po Zakonu o zemljiški knjigi, kako bomo vpogledovali v elektronsko vodeno zemljiško knjigo, funkciji odškodninskega prava in novostih v Obligacijskem

zakoniku, pravnem razlikovanju med dejanskim in pravnim vprašanjem, odločanju o adhezijskem postopku v upravnem sporu, aktualnih vprašanjih v zvezi z delom Državnega pravobranilstva pri zastopanju države pred Sodiščem Evropskih skupnosti v Luxemburgu in predstavitvi aktivnosti glede vračanja premoženja po Zakonu o vračanju vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje.

V okviru Dneva državnih pravobranilcev je bila tema izobraževanja »Presoja pravice do sojenja v razumnem roku skozi prakso Evropskega sodišča za človekove pravice ter sodišč v Republiki Sloveniji« .

Celotni izobraževalni program je bil predhodno odobren na Programskem svetu Centra za izobraževanje, ki je tudi zagotovil denarna sredstva za njegovo izvedbo.

VI. SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Iz pregleda dela Državnega pravobranilstva v letu 2003 izhaja, da se število pravnih postopkov povečuje, in sicer na področju nepravilnega dela državnih organov in na neizpolnjevanju poslovnih obveznosti. Izrazito se je povečalo tudi število pritožb, ki jih rešuje Evropsko sodišče za človekove pravice. Vsebine in podlage pravnih sporov se bistveno spreminjajo (škode zaradi postopkov v zvezi z javnimi natečaji, koncesijami, davčnimi postopki, izdajanja soglasij k prevzemu gospodarskih družb, izgubljenih dohodkov zaradi opustitve ali nepravilnega dela državnih organov, zaradi odločanja v nerazumnem roku, zaradi odškodninskih zahtevkov po 72. členu ZDen). Z zahtevnimi vsebinami pa se povečuje tudi višina odškodninskih zahtevkov.

Skupna vrednost pravnih sporov je tako v letu 2003 znašala 681.071.013.630,00 SIT in je v porastu. Finančni učinek Državnega pravobranilstva v preteklem letu je bil samo na pravnem področju 4.178.372.686,00 SIT. (zahtevanih 5.793.850.424,00 SIT, izplačanih 1.615.477.738,00 SIT).

Materialne obveznosti, ki izvirajo iz Zakona o denacionalizaciji ni mogoče finančno ovrednotiti, saj kot izhaja iz poglavja IV/5, velik del zahtevkov ni denarno ovrednotenih.

Menim, da bo porast pravnih sporov značilen tudi za prihodnje obdobje, pri čemer je potrebno upoštevati tudi spore, ki jih bo ustvarjala neuporaba ali nepravilna raba prava Evropske unije, ki postaja tudi naše domače pravo.

Pozitivna ugotovitev pregleda je povečano število rešenih zadev, kar je posledica tako uspešnejšega predhodnega poravnavanja, kakor tudi intenzivnejšega dela sodišč.

Ponovno ugotavljam, da so postopki za pridobitev soglasja države za sklenitev predlagane poravnave v posamezni zadevi predolgi, zato predlagam ustanovitev Komisije, ki bi delovala po vzorcu Komisije za presojo utemeljenosti sklepanja prijateljskih poravnav v postopkih pred Evropskim sodiščem za človekove pravice.

Nove pravne podlage, zahtevnost, pomembnost in povečan obseg zadev, spremenjeni Zakon o pravnem postopku (prekluzivni roki) zahtevajo izredno obremenjenost funkcionarjev. K temu prispeva tudi intenzivnejše delo sodišč, ki zahteva poleg zbiranja vseh obstoječih dokazov, gradiv, priprave in izdelave sodnih pisanj in kontaktiranja s strankami, tudi kvalitetno in učinkovito zastopanje na narokih, ki se razpisujejo vedno bolj redno in pogosto. Navedeno ima za posledico, da ob obstoječi kadrovski zasedbi še komaj zagotavljamo kvalitetno udeležbo na narokih.

Državno pravobranilstvo aktivno sodeluje pri oblikovanju sodne prakse z vlaganjem izrednih pravnih sredstev. Tako je Vrhovno sodišče Republike Slovenije odločilo o vprašanju pristojnosti postopanja na podlagi 27. člena Zakona o finančnem poslovanju podjetij (do odločitve Vrhovnega sodišča Republike Slovenije so sodišča različno postopala) ter o vprašanju zakonitega zastopanja po Državnem pravobranilstvu v postopkih Zakona o denacionalizaciji.

Državno pravobranilstvo se poslužuje tudi tako imenovanih pilotskih primerov, ko zazna povečano število po temelju novih zahtevkov in poskuša z enim primerom (s posebej obrazloženo prošnjo na Vrhovno sodišče Republike Slovenije) doseči, da bi »pilotski spor« rešili pospešeno. Na ta način dosežemo bodisi umike tožb, bodisi sklenitve poravnave v večjem številu sporov, sodišča pa se izognejo neenotnim odločitvam in večstopenjskim postopkom (primer: upokojitve pod ugodnejšimi pogoji).

Opozoril bi na visoke odškodninske zahteve, ki se nanašajo na škodo, nastalo na vozilih zaradi neprimerne hrambe v času trajanja ukrepa zasega. Ta vozila so do odločitve o vrnitvi v hrambi pri za to izbrani gospodarski družbi. Te hrambe so pogosto neustrezne in imajo za posledico, da se vozila vračajo lastnikom poškodovana, manjvredna, pogosto tudi v nevoznem stanju. Uredba o postopku upravljanja z zaseženimi predmeti, premoženjem in varščinami iz leta 2002 ter Pravilnik o pogojih hrambe in upravljanja z zaseženimi predmeti, sta sicer sprejeta, vendar tovrstne škode še nastajajo. Zavezanec za plačilo odškodnine je država. Menim, da bi se pristojna ministrstva morala odločati za regresne tožbe zoper gospodarsko družbo, kateri je bila hramba zaupana in pri kateri je nastala škoda dokazana.

Uveljavljanje premoženjskopравnih zahtevkov države zoper storilce kaznivih dejanj davčne zatajitve po 254. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije in tihotapstva po 255. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije, še ni zadovoljivo. Pri izvedbi navedenih kaznivih dejanj obdolženci pogosto zlorabijo svojo ali drugo družbo z omejeno odgovornostjo za dosego velikih nezakonitih premoženjskih koristi. Čeprav v kazenskem postopku ni mogoče uveljavljati premoženjskopравnih zahtevkov iz naslova javnopravnih dajatev, pa niso izključene možnosti za začetek odškodninskih postopkov na podlagi šestega člena Zakona o gospodarskih družbah – spregled pravne osebnosti oziroma na podlagi ustreznih določb Zakona o finančnem poslovanju podjetij. Davčni oz. carinski organi bi morali že v začetni fazi, ko za potrebe organov za notranje zadeve opravljajo inšpekcijski pregled, na osnovi le-tega sami podati kazensko ovadbo in pričeti tudi z aktivnostmi za vložitev odškodninske tožbe, če so za to izpolnjeni pogoji. Čakanje na zaključek kazenskega postopka lahko pripelje tudi do zastaranja zahtevka.

Nerešene so ostale težave v zvezi z realizacijo finančnih obveznosti Republike Slovenije na podlagi pravnomočnih sodnih odločb. Enaindvajseti člen Zakona o izvrševanju proračuna

Republike Slovenije za leto 2003 in 2004 nalaga plačilo odškodnine tistemu neposrednemu uporabniku proračuna, iz čigar delovnega področja je škoda nastala. Praviloma neposredni uporabnik nima namenskih sredstev za odškodnine in zato obveznosti ne izpolni. Za nepravočasno realizacijo obveznosti pa država izgublja na ugledu, nastaja pa ji tudi materialna škoda v obliki zamudnih obresti (primer: pravnomočna sodba Delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani, opr.št. II Pd 657/95 z dne 29. 3. 2002).

Naj omenim dosežek, izredno pomemben za nemoteno in organizacijsko učinkovito delo Državnega pravobranilstva. Organ je namreč od svoje ustanovitve do novembra 2003 delal na dveh ločenih in prostorsko neustreznih lokacijah, zaradi česar ni mogel zasesti vseh prepotrebnih uradniških, administrativnih in tudi funkcionarskih delovnih mest. To se je odražalo v pomanjkljivostih in manjši učinkovitosti posameznih delovnih procesov (strokovna knjižnica, arhiv, kurirska služba, kadrovska služba), kakor tudi v preobremenjenosti funkcionarjev. Pereče probleme smo občasno reševali z nadurnim delom oz. s pogodbami o delu. S sodelovanjem in podporo Ministrstva za pravosodje in Ministrstva za finance se je Državno pravobranilstvo novembra 2003 preselilo v ustrezne, prenovljene prostore na Šubičevo 2 v Ljubljani. Z dokončno rešitvijo prostorskega problema je organu tehnično omogočena prepotrebna kadrovska okrepitev in s tem zagotovitev uspešnega in kvalitetnega dela.

V zakonodajnem postopku so spremembe in dopolnitve Zakona o državnem pravobranilstvu. Dopolnitve so nujen odraz včlanitve Republike Slovenije v Evropsko unijo in s tem povezane uporabe prava Evropske unije. Od 1. 5. 2004 je Republika Slovenija podvržena tudi odločitvam Sodišča Evropskih skupnosti v Luksemburgu. V teh postopkih je po obstoječi zakonodaji Državno pravobranilstvo zakoniti zastopnik Republike Slovenije. Postopek je določen v 226. členu Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti. Pred vložitvijo tožbe na Sodišče Evropskih skupnosti Komisija Evropskih skupnosti (v

nadaljevanju: Komisija) v predsodnem postopku pozove državo članico na uskladitev notranjega predpisa ali predpisov s pravom Evropske unije. Država članica je dolžna obvestiti Komisijo, ali se strinja s predlogom in bo sledila zahtevam Komisije oziroma mora obrazložiti svoje nasprotno stališče. V kolikor Komisija ne sprejme stališča države članice, jo ponovno pozove na uskladitev predpisov. Po predlogu zakona Državno pravobranilstvo sodeluje pri pripravi stališč in odgovorov Vlade Republike Slovenije v predsodnih postopkih Komisije. To sodelovanje je nujno, saj so delo in predvsem odločitve Komisije izredno pomembne za države članice. Zato je potrebno, da se Državnemu pravobranilstvu, kot organu s specializiranim znanjem in prakso in predvsem kot kasnejšemu zakonitemu zastopniku Republike Slovenije v nadaljevanju istega spora pred Sodiščem Evropskih skupnosti, da pooblastilo za sodelovanje pri pripravljanju stališč in odgovorov Vlade na obrazložena mnenja Komisije. V zvezi z zastopanjem pred mednarodnimi sodišči in Komisijo je nujno potrebno dopolniti 25. člen zakona z določbo, da je za opravljanje dela v zadevah pred mednarodnimi sodišči pogoj za funkcijo državnega pravobranilca oz. pomočnika državnega pravobranilca aktivno znanje enega od jezikov, v katerih ta sodišča poslujejo.

Opozoril bi, da je Zakon o upravnem sporu uzakonil pristojnost Državnega pravobranilstva na področju varstva javnega interesa. Ob tem zakonskem pooblastilu pa prihaja do navideznega problema kolizije interesov organa kot stranke postopka in državnega pravobranilca kot zastopnika javnega interesa. Po stališču Upravnega sodišča Republike Slovenije je namreč Državno pravobranilstvo dolžno zastopati kot zakoniti zastopnik organ, kadar le-ta nastopa kot tožnik v upravnem sporu, kar pomeni, da bi se moral državni pravobranilec izločiti iz funkcije varovanja javnega interesa. To pa odpira vprašanje, kaj je večjega pomena in interesa za državo: varovanje javnega interesa, kjer Državno pravobranilstvo nastopa kot stranka, ali zastopanje državnega organa, kjer je Državno pravobranilstvo v funkciji zakonitega zastopnika organa, katerega stališče pa ni nujno, da

je skladno z javnim interesom. Menim, da varovanje javnega interesa, kjer Državno pravobranilstvo nastopa kot stranka, ne pomeni nasprotovanja državi in njenim interesom, temveč nasprotno, Državno pravobranilstvo v tej funkciji nastopa kot izrazit zastopnik širših interesov države, čeprav morda v nasprotju z ožjimi interesi državnega organa. To je bil tudi izrecen namen zakonodajalca, da je v Zakonu o upravnem sporu razširil pristojnosti državnega pravobranilca tudi na varuha javnega interesa.

Tudi dejstvo, da je bil Zakon o upravnem sporu sprejet po uveljavitvi Zakona o državnem pravobranilstvu kaže nedvomno na dejstvo, da ima funkcija državnega pravobranilca kot zaščitnika javnega interesa prednost pred funkcijo zakonitega zastopnika v upravnem sporu. Morebitne pomisleke in neenotna stališča glede funkcije Državnega pravobranilstva v postopkih po Zakonu o upravnem sporu bi bilo smotrno odpraviti z dopolnitvijo tega zakona tako, da bi se vnesla določba, po kateri bi v primeru kolizije interesov organa in javnega interesa organ lahko pooblastil drugega zastopnika.

Poročilo oddajam z zamudo, s katero sem pristojne organe seznanil. Izdelava poročila o tako obsežnem in vsebinsko pomembnem delu brezpogojno zahteva kvaliteten računalniški operacijski sistem, ki mora organu zagotoviti v vsakem trenutku dostop do popolnih, pravih in tekočih podatkov. Obstoječi software Državnega pravobranilstva ne omogoča logične systemske kontrole. Iste podatke je potrebno vpisovati večkrat, ne omogoča poljubne kombinacije podatkov ter ne zagotavlja popolnih, pravih in hitrih podatkov. To je posledica dejstva, da obstoječi programi nimajo enotne baze in med posameznimi datotekami niso možne povezave. Za vsako kombinacijo je potrebno pisati nove programe, kar povečuje možnost napak. Vnos podatkov v vpisnik je onemogočen vsakokrat, ko se izdelujejo poročila oz. opravljajo pregledi. Zaradi navedenih pomanjkljivosti je bilo pri izdelavi poročila možno

pri do zelenih podatkov le s fizičnim vpogledom v spise, kar pa je zahtevalo ogromno nepotrebne delo. Ministrstvo za pravosodje je že pristopilo k reševanju problema.

Lucijan BEMBIČ
generalni državni pravobranilec

VII. PRILOGE

- statistično poročilo za leto 2003 skupaj v delu (priloga 1)
- statistično poročilo vseh zadev za leto 2003 (priloga 2)
- letno statistično poročilo za PK vpisnik za leto 2003 (priloga 3)
- letno statistično poročilo za PP vpisnik za leto 2003 (priloga 4)
- vrednostni pregled obravnavanih zadev na DP v letu 2003 (1. del) (priloga 5)
- vrednostni pregled obravnavanih zadev na DP v letu 2003 (2. del) (priloga 6)
- pregled obravnavanih zadev v letu 2003 po oddelkih v odstotkih - graf (priloga 7)
- številčni pregled obravnavanih zadev v letu 2003 - graf (priloga 8)
- statistično poročilo skupaj v delu za leto 2003 – graf (priloga 9)